

nipo *Consult*
Postbus 247
1000 ae Amsterdam

Grote Bickersstraat 74

Telefoon (020) 522 59 05
Fax (020) 522 53 33
E-mail consult@nipo.nl
Internet www.nipo-consult.nl

NIPO *Consult*

Rapport

Deelname aan buitenlandse kansspelen in Nederland 2002

Een kwantitatief onderzoek

Lucien Vermeer, Maroesjka Brouwer

Z1365 | oktober 2002

In opdracht van:
College van toezicht op de kansspelen
te Den Haag

Inhoud

	Samenvatting en conclusies	2
	Summary and conclusions	5
	Inleiding	7
<hr/>		
1	Deelname aan buitenlandse kansspelen in Nederland	10
1.1	Aantal spelers buitenlandse kansspelen	10
1.2	Gemiddeld aantal buitenlandse kansspelen waaraan wordt deelgenomen	11
1.3	Totale deelname aantal buitenlandse kansspelen	12
1.4	Aandelen van de diverse kansspelen	13
1.5	De relatie tussen binnenlandse en buitenlandse kansspelen	15
1.6	Eerdere deelname en waarschijnlijkheid van toekomstige deelname	16
1.6.1	Eerdere deelname aan buitenlandse kansspelen	16
1.6.2	Waarschijnlijkheid van toekomstige deelname aan buitenlandse kansspelen	17
1.6.3	Relatie tussen eerdere deelname en waarschijnlijkheid van toekomstige deelname	18
1.7	Profiel van speler van buitenlandse kansspelen	19
1.7.1	Vergelijking van de samenstelling van de spelers met die van de Nederlandse bevolking	19
1.7.2	Spelers naar bestedingscategorie	19
<hr/>		
2	Bestedingen	22
2.1	Totale bestedingen op jaarbasis	22
2.2	Bestedingen per spelersgroep	24
2.2.1	Gemiddelde besteding per spelersgroep	24
2.2.2	Totale bestedingen op jaarbasis naar spelersgroep	25
2.3	Bestedingen naar buitenlandse kansspelen	26
2.3.1	De gemiddelde besteding per deelgenomen kansspel	26
2.3.2	Totale bestedingen op jaarbasis naar buitenlands kansspel	27
2.3.3	Aandeel van buitenlandse kansspelen in totale bestedingen	28
<hr/>		
3	Op welke wijze wordt er aan buitenlandse kansspelen deelgenomen en welke redenen liggen aan deelname ten grondslag?	30
3.1	Wijze waarop deelname is geregeld	30
3.2	Verhouding abonnementen/losse verkoop	31
3.3	Wijze van betalen van buitenlandse kansspelen	31
3.4	Reden voor deelname aan buitenlandse kansspelen	32
3.5	Deelname aan binnenlandse kansspelen	33
3.5.1	Gemiddeld aantal binnenlandse kansspelen waaraan wordt deelgenomen	33
3.5.2	Totale deelname aantal binnenlandse kansspelen	34

3.5.3	Aandelen van de diverse kansspelen	34
3.5.4	Bestedingen aan binnenlandse kansspelen	34
3.5.5	Wijze waarop deelname is geregeld	35
3.5.6	Verhouding abonnementen/losse verkoop	36

Bijlagen

1	Onderzoeksverantwoording
2	Onderzoeksinstrumenten
3	Berekening bestedingen
4	Samenstelling begeleidingscommissie
5	Vragenlijst

Inhoud figuren en tabellen

1	<i>Ontwikkeling economische eenheden in Nederland</i>	8
2	<i>Steekproefomvang per meting</i>	9
3	<i>Bandbreedte voor het aantal spelers</i>	11
4	<i>Gemiddeld aantal buitenlandse kansspelen waaraan spelers hebben deelgenomen in %</i>	12
5	<i>Bandbreedte voor het aantal deelnames</i>	13
6	<i>Aandelen van de diverse buitenlandse kansspelen in %</i>	14
7	<i>Aantal maal deelgenomen per buitenlands kansspel in absolute</i>	15
8	<i>Mate van substitutie in %</i>	16
9	<i>Eerdere deelname aan buitenlandse kansspelen in %</i>	17
10	<i>Waarschijnlijkheid toekomstige deelname in %</i>	18
11	<i>Spelers naar bestedingscategorie</i>	20
12	<i>Spelers naar klassen in absolute aantallen economische eenheden</i>	21
13	<i>Bandbreedte voor de totale bestedingen in miljoenen euro op jaarbasis</i>	22
14	<i>Totale bestedingen aan buitenlandse kansspelen in Nederland in miljoenen euro</i>	23
15	<i>Bestedingen binnen- en buitenlandse kansspelen in miljoenen euro</i>	23
16	<i>Gemiddelde besteding naar spelersgroep in euro</i>	24
17	<i>Totale bestedingen op jaarbasis naar spelersgroep in miljoenen euro</i>	25
18	<i>Relatie tussen omvang spelersgroep in totaal en omvang bestedingen in 2002</i>	26
19	<i>Gemiddelde besteding naar kansspel in euro</i>	26
20	<i>Totale bestedingen op jaarbasis naar buitenlands kansspel in miljoenen euro</i>	27
21	<i>Bestedingen per kansspel in aandeel van de totale bestedingen in %</i>	28
22	<i>Wijze waarop deelname is geregeld in %</i>	30
23	<i>Wijze van betalen van buitenlandse kansspelen in %</i>	32
24	<i>Reden voor deelname aan buitenlandse kansspelen in %</i>	33
25	<i>Aandelen van de diverse binnenlandse kansspelen in %</i>	34
26	<i>Wijze waarop deelname is geregeld in %</i>	35

Samenvatting en conclusies

Samenvatting

Het onderzoek deelname aan buitenlandse kansspelen is in 2002 voor de vierde maal verricht, na voorgaande metingen in 1996, 1998 en 2000. Als gevolg van het lage percentage deelnemers aan buitenlandse kansspelen onder de Nederlandse bevolking is in een aantal gevallen de omvang van de netto steekproef gering. In het onderzoek wordt gerapporteerd op basis van economische eenheden.

Aantal spelers buitenlandse kansspelen

Het percentage economische eenheden in Nederland dat de afgelopen 12 maanden aan één of meer buitenlandse kansspelen heeft deelgenomen, bedraagt in 2002 5,9%. Dit is een toename ten opzichte van de voorgaande jaren. In absolute aantallen gaat het om circa 486.000 economische eenheden die deelnemen aan buitenlandse kansspelen.

Totale deelname aantal buitenlandse kansspelen

In 2002 nemen spelers gemiddeld aan 1,2 buitenlandse kansspelen deel. Dit gemiddelde is hoger dan in de voorgaande jaren. In totaal gaat het om circa 583.000 deelnames.

Aandelen van buitenlandse kansspelen

De aandelen van de buitenlandse kansspelen bedragen:

- Duitse lotto via systeemspel (zoals bijvoorbeeld ABC lotto, Combiplay, ENI-lotto, Dr. Geissler, ILM club, Lotto Team of Stargames): 32%
- Duitse lotto: 24%
- Süddeutsche Klassenlotterie (SKL): 17%
- Nordwestdeutsche Klassenlotterie (NKL): 14%
- National Lottery (Engelse lotto): 3%
- Österreichische Klassenlotterie: 2%
- (Sport)prijsvragen/bookmaking (bijvoorbeeld Ladbroke's): 2%
- Andere buitenlandse kansspelen: 8%

De Duitse lotto is daarmee het belangrijkste buitenlandse kansspel (56% van het totaal).

Eerdere deelname en waarschijnlijkheid van toekomstige deelname

Van alle spelers die de afgelopen drie jaar eerder aan buitenlandse kansspelen hebben deelgenomen, geeft een relatief groot deel (59%) aan (zeer) waarschijnlijk in de komende 12 maanden wederom deel te nemen.

Van alle spelers die de afgelopen drie jaar niet eerder aan buitenlandse kansspelen hebben deelgenomen, geeft een relatief groot (79%) deel aan dat het (zeer) onwaarschijnlijk is dat zij in de komende 12 maanden opnieuw deel zullen nemen

aan een buitenlands kansspel, tegen 66% van alle spelers. Dit betekent dat relatief veel nieuwkomers ook dit jaar geen blijvers zijn.

Profiel van spelers van buitenlandse kansspelen

Vooral in Limburg wonen veel deelnemers aan buitenlandse kansspelen (11,3% ten opzichte van 5,9% landelijk). Voor wat betreft de andere factoren zijn er geen verschillen geconstateerd tussen de spelers van buitenlandse kansspelen en de gehele Nederlandse bevolking.

Bestedingen aan buitenlandse kansspelen

De verdeling van de spelers naar bestedingscategorie ziet er in 2002 als volgt uit:

- Zeer zware spelers: 5%
- Zware spelers: 9%
- Matige spelers: 17%
- Lichte spelers: 69%¹

De totale bestedingen aan buitenlandse kansspelen in 2002 bedragen 78 miljoen euro. Dit komt overeen met 6% van de bestedingen aan binnenlandse kansspelen in de vergelijkbare spelperiode (2001). In 2002 waren de 'zeer zware spelers' verantwoordelijk voor het grootste aandeel met 22 miljoen euro, 27% van de totale bestedingen. Dit is ongeveer gelijk van de totale bestedingen van de groep lichte spelers (26% van de totale bestedingen door 69% van de spelers).

Gemiddeld is per kansspel in 2002 circa 162 euro besteed. In 2002 zijn de systeemspelen verantwoordelijk voor 23 miljoen euro aan bestedingen, de omzet van de Duitse lotto bedraagt 29 miljoen euro (totaal 52 miljoen euro als systeemspelen worden meegerekend), de SKL zet 11 miljoen euro om en de NKL is goed voor 6 miljoen euro. Gezamenlijk bedragen de totale bestedingen aan de Duitse kansspelen in 2002 dan ook 69 miljoen euro.

Wijze waarop deelname is geregeld

De deelname aan buitenlandse kansspelen wordt in de helft van de gevallen (51%) per post geregeld. Circa een zevende (14%) wordt door een (binnenlandse of buitenlandse) tussenpersoon geregeld. Door de tijd heen lijkt de tussenpersoon echter aan belang in te boeten. De rol van Internet is voor deelname aan buitenlandse kansspelen de afgelopen 2 jaren sterk toegenomen (tot gemiddeld 9%).

Verhouding abonnement/losse verkoop

Ongeveer zes op de tien (58%) gespeelde buitenlandse kansspelen verloopt via een abonnement. De rest van de kansspelen (42%) is geregeld via de losse verkoop.

Wijze van betalen van buitenlandse kansspelen

De girale wijzen van betalen (bank of giro en creditcard) blijven in belang toenemen; ongeveer driekwart (77%) van alle kansspelen wordt hiermee betaald in 2002. Werd in

¹ Een toelichting op deze categorieën staat in paragraaf 1.7.2.

2000 nog ongeveer een derde (31%) van de kansspelen contant betaald, in 2002 is dit aandeel gedaald tot ongeveer een vijfde (18%).

Reden voor deelname aan buitenlandse kansspelen

De hoge hoofdprijs (30%) en de hogere prijzen in het algemeen (34%) blijken belangrijke redenen voor spelers om deel te nemen aan buitenlandse kansspelen. Ook wordt deelnemen aan een buitenlands kansspel gezien als iets nieuws (33%).

Deelname aan binnenlandse kansspelen

Van alle spelers neemt 91% tevens deel aan binnenlandse kansspelen. In absolute aantallen gaat het om 442.000 economische eenheden. Gemiddeld neemt men deel aan 3,0 binnenlandse kansspelen. Dit is aanzienlijk hoger dan de deelname aan buitenlandse kansspelen (namelijk 1,2). Deelnemers aan buitenlandse kansspelen nemen vaak ook deel aan de Staatsloterij (27%) en de Postcodeloterij (21%).

Gemiddeld is er per speler (in totaal 442.000 spelers) in 2002 507 euro aan binnenlandse kansspelen besteed. Dit bedrag ligt drie keer hoger dan het bestede bedrag aan buitenlandse kansspelen (162 euro). Dit is in lijn met de 2,5 keer meer binnenlandse spellen die worden gespeeld. De gemiddelde besteding per (binnenlands) spel is ongeveer gelijk aan de gemiddelde besteding per buitenlands kansspel.

Conclusies

De bestedingen aan buitenlandse kansspelen vertonen groei. Deze groei wordt veroorzaakt door meer deelnemers aan buitenlandse kansspelen en een toename van het gemiddeld aantal gespeelde buitenlandse kansspelen. De bestedingen per spel zijn echter enigszins afgenomen. De groei van de bestedingen aan buitenlandse kansspelen houdt door de jaren heen gelijke tred met de bestedings-ontwikkeling van de binnenlandse kansspelen (de bestedingen aan buitenlandse kansspelen blijven 6% van de bestedingen aan binnenlandse kansspelen).

Het is opvallend dat een kleine groep spelers elk jaar blijft deelnemen aan de buitenlandse kansspelen, terwijl een grote groep slechts eenmalig meespeelt. Daarnaast is opvallend dat de deelnemers aan buitenlandse kansspelen ook in hoge mate deelnemen aan binnenlandse kansspelen.

In 2002 is het systeemspel, dat feitelijk Duitse lotto betreft, voor het eerst in het onderzoek opgenomen. Aangezien de systeemspelen in het verleden versleuteld in (overwegend) de Duitse lotto aanwezig waren, is moeilijk vast te stellen welke ontwikkeling het systeemspel doormaakt. Gezien het grote aandeel van systeemspelen, lijkt het een deelnamevorm die bij herhaling van het onderzoek de aandacht verdient.

Summary and conclusions

Summary

The survey into participation in foreign games of chance was carried out for the fourth time in 2002, following previous measurements in 1996, 1998 and 2000. Due to the low percentage of participants in foreign games of chance among the Dutch population, the size of the net random sample survey was small in a number of cases. The survey results are reported on the basis of economic units.

Number of players foreign games of chance

The percentage of economic units in the Netherlands that has in the past 12 months participated in one or more foreign games of chance is 5.9% in 2002. This is an increase compared to previous years. In absolute numbers it involves some 486,000 economic units that participate in foreign games of chance.

Total participation number of foreign games of chance

In 2002 economic units participate in an average of 1.2 foreign games of chance. This average is higher than in previous years. It involves a total of some 583,000 participations.

Shares of foreign games of chance

The shares of the foreign games of chance are:

- German lotto via system game (for instance ABC lotto, Combiplay, ENI-lotto, Dr. Geissler, ILM club, Lotto Team or Stargames): 32%
- German lotto: 24%
- Süddeutsche Klassenlotterie (SKL): 17%
- Nordwestdeutsche Klassenlotterie (NKL): 14%
- National Lottery (English lotto): 3%
- Österreichische Klassenlotterie: 2%
- (Sports)betting/bookmaking (for instance Ladbrokes): 2%
- Other foreign games of chance: 8%

This makes the German lotto the main foreign game of chance (56% of the total).

Spending on foreign games of chance

The total amount spent on foreign games of chance in 2002 is 78 million euro. This equals 6% of the amount spent on domestic games of chance in the comparable gaming period (2001).

The average amount spent on each game of chance in 2002 was about 162 euro. In 2002, the system games are responsible for a spending amount of 23 million euro, with turnovers of 29 million euro for the German lotto (total of 52 million euro including system games), 11 million euro for SKL and 6 million euro for NKL. The

total combined amount spent on German games of chance in 2002 therefore adds up to 69 million euro.

Conclusions

The amounts spent on foreign games of chance are showing an increase. This increase is the result of more participants in foreign games of chance as well as an increase in the average number of foreign games of chance participated in. The amounts spent per game however show a slight decrease. The increase of the amounts spent on foreign games of chance has through the years kept pace with the spending developments related to domestic games of chance (the amounts spent on foreign games of chance have remained 6% of the amounts spent on domestic games of chance).

It is remarkable that a small group of players continues to participate in foreign games of chance each year, while there is a large group that only plays once. Another striking fact is that the participants in foreign games of chance to a large extent also participate in domestic games of chance.

In 2002, the system game that actually involves the German lotto was included in the survey for the first time. Since in the past system games were present in (mainly) the German lotto in an encrypted manner, it is hard to assess the development the system game is going through. In view of the large share occupied by system games it would be desirable to include this form of participation in future surveys.

Inleiding

Achtergrond van het onderzoek

De Wet op de kansspelen

Het aanbieden van, en deelname aan, kansspelen is in Nederland wettelijk geregeld bij de Wet op de kansspelen. Zo dienen aanbieders van kansspelen over een vergunning te beschikken en is de deelname door minderjarigen bij de wet verboden.

In grote lijnen is het doel van deze wetgeving zowel het aanbod (wordt een vast percentage van de inleg als prijs uitgekeerd, is er toezicht op de trekkingen, worden de belastingen afgedragen, etc.), alsook deelname (is men meerderjarig, hoe kan gokverslaving worden teruggedrongen) van kansspelen in maatschappelijk aanvaardbare banen te leiden.

Buitenlandse kansspelen

Ook over buitenlandse kansspelen zijn bepalingen in de Wet op de kansspelen opgenomen. Zo is het in Nederland verboden om deelname aan een buitenlands kansspel te bevorderen of daartoe voor openbaarmaking of verspreiding bestemde stukken in voorraad te hebben.

Bij de behandeling van de nota *Kansspelen herijkt* in juni 1996 in de Tweede Kamer, is door het lid De Graaf een motie ingediend. Daarin verzoekt hij de regering een onderzoek in te stellen naar de deelname aan buitenlandse kansspelen in Nederland. De achtergrond daarvan is het ontbreken van feitelijke kennis tot dat moment.

Het College van toezicht op de kansspelen heeft – in overleg met de toenmalige Staatssecretaris van Justitie – besloten tot het laten uitvoeren van een dergelijk onderzoek. Op 17 december 1996 is van de eerste meting het onderzoeksrapport 'Deelname aan buitenlandse kansspelen in Nederland' aan de toenmalige Staatssecretaris van Justitie aangeboden. Daarbij heeft het College opgemerkt dat het de ontwikkelingen op dit terrein nadrukkelijk wil volgen. Het College heeft daartoe destijds het voornemen uitgesproken om periodiek het onderzoek te herhalen. In 1998 en 2000 is het onderzoek opnieuw uitgevoerd en ook in 2002 is een herhalingsmeting gehouden.

Dit rapport beschrijft de resultaten van de vierde meting (2002) van 'deelname aan buitenlandse kansspelen in Nederland'. Bovendien beschrijft het trends en ontwikkelingen ten opzichte van voorgaande perioden.

Doel van het onderzoek

Het doel van het onderzoek is als volgt geformuleerd: Verschaf inzicht in de omvang en samenstelling van de deelname aan buitenlandse kansspelen in Nederland en de ontwikkelingen over de afgelopen jaren.

Rapporteren op basis van economische eenheden

Om de ontwikkelingen van de markt van buitenlandse kansspelen in Nederland in kaart te brengen, wordt op dezelfde wijze gerapporteerd als in de voorgaande metingen.

Uitgangspunt is dat de populatie bestaat uit zogeheten 'economische eenheden' in Nederland. Onder een economische eenheid wordt een groep personen binnen een huishouden verstaan die qua uitgaven als eenheid optreedt. Het komt erop neer, dat in het geval er in een huishouden, naast het hoofd en zijn/haar partner, nog andere personen van 18 jaar of ouder aanwezig zijn, ieder van deze personen als economische eenheid wordt beschouwd.

Op grond van gegevens van het CBS kan worden afgeleid dat er in Nederland anno 2002 circa 8.240.000 economische eenheden zijn. In onderstaande tabel wordt de ontwikkeling van het aantal economische eenheden in de afgelopen jaren weergegeven.

1 | *Ontwikkeling economische eenheden in Nederland*

Jaar	Aantal (* 1.000)
1996	7.695
1998	7.995
2000	8.155
2002	8.240

Bron: NIPO op basis van CBS, 2002

Om de leesbaarheid van het rapport te vergroten, wordt regelmatig de term 'spelers' gehanteerd. Met 'spelers' worden economische eenheden bedoeld, die de afgelopen 12 maanden aan één of meer buitenlandse kansspelen hebben deelgenomen.

Methode van onderzoek

Bij de interpretatie van de gemaakte vergelijkingen in dit rapport met de eerdere metingen, dient rekening te worden gehouden met een verschil in gebruikte

methoden van onderzoek. De meting in 1996 is telefonisch uitgevoerd, terwijl de meting in 1998 via NIPO Capibus is uitgevoerd. In 2000 heeft het onderzoek deels face-to-face (NIPO Capibus) plaatsgevonden en deels elektronisch bij de respondenten thuis (NIPO Capi@Home). In 2002 is het onderzoek volledig uitgevoerd met het instrument NIPO Capi@Home. Een gedetailleerde beschrijving van deze onderzoeksmethoden is opgenomen in de bijlagen.

Als gevolg van het lage percentage deelnemers aan buitenlandse kansspelen onder de Nederlandse bevolking is in een aantal gevallen de omvang van de steekproef gering. In onderstaande tabel zijn voor elke meting de steekproefgrootten opgenomen.

2 | Steekproefomvang per meting

	1996	1998	2000	2002
Omvang gehele steekproef	5.001	5.831	6.603	23.981
Totaal aantal spelers in de steekproef	205	147	271	1.420
Totaal aantal ondervraagde spelers	205	147	271	373 ²
Totaal aantal buitenlandse kansspelen waaraan deelgenomen	225	159	308	447

Bron: NIPO, 2002

Rekening houdend met deze gegevens zijn verderop in dit rapport vergelijkingen gemaakt met 2000, 1998 en 1996.

² Uit kosten-overweging zijn niet alle spelers in de gehele steekproef ondervraagd, aangezien statistisch significante uitspraken gedaan kunnen worden door ondervraging van een deel van de spelers.

1 Deelname aan buitenlandse kansspelen in Nederland

In dit hoofdstuk wordt uiteengezet:

- Hoeveel economische eenheden de afgelopen 12 maanden aan één of meer buitenlandse kansspelen hebben deelgenomen;
- Het aantal kansspelen waaraan een economische eenheid één of meerdere malen heeft deelgenomen;
- Het totaal aantal buitenlandse kansspelen waaraan is deelgenomen;
- Aan welke buitenlandse kansspelen wordt deelgenomen;
- De relatie tussen deelname in het verleden en de waarschijnlijkheid van toekomstige deelname;
- Het profiel van de spelers van buitenlandse kansspelen.

1.1 Aantal spelers buitenlandse kansspelen

Het percentage economische eenheden dat de afgelopen 12 maanden aan één of meer buitenlandse kansspelen heeft deelgenomen, bedraagt in 2002 5,9%. Dit is een significante toename ten opzichte van de voorgaande jaren (met 99% zekerheid). In 2000 heeft 4,3% van de economische eenheden de afgelopen 12 maanden deelgenomen aan buitenlandse kansspelen. In de jaren daarvoor was het deelnamepercentage lager (1998: 2,9%; 1996: 4,1%).

In absolute aantallen gaat het om circa 486.000 economische eenheden. Dit zijn 132.000 economisch eenheden meer dan in 2000 (een toename van 37%). Wel dient bij de interpretatie van deze resultaten rekening te worden gehouden met de verschillen in methoden van onderzoek tussen de verschillende metingen³.

Ondanks de grote steekproefomvang, is er uiteraard sprake van steekproefmarges, waardoor het werkelijke aantal spelers kan afwijken van de resultaten van de steekproef. Tabel 3 geeft een overzicht van de marges, waarbinnen met 95% betrouwbaarheid, het werkelijk aantal spelers zal liggen.

³ Zie ook methoden van onderzoek in de inleiding

3 | Bandbreedte voor het aantal spelers

	Laag	Midden	Hoog	Totale populatie
1996	275.000	317.000	360.000	7.695.000
1998	200.000	235.000	264.000	7.995.000
2000	313.000	354.000	395.000	8.155.000
2002	461.000	486.000	511.000	8.240.000

Basis= spelers buitenlandse kansspelen Bron: NIPO, 2002

Rekening houdend met statistische afwijkingen, zal met 95% betrouwbaarheid het werkelijk aantal deelnemers in 2002 liggen tussen de 461.000 en 511.000 economische eenheden (totale populatie 2002 8.240.000). In 2000 lag het aantal spelers tussen de 313.000 en 395.000 (populatie 8.155.000 economische eenheden).

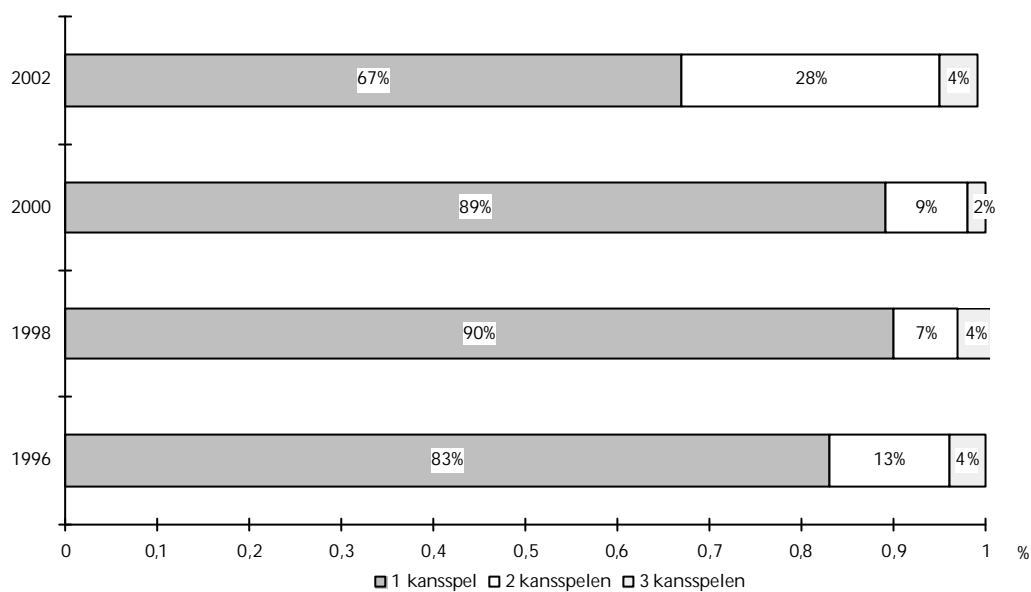
In het vervolg van het rapport zal voor 2002 het aantal van 486.000 als uitgangspunt dienen voor het aantal spelers⁴.

1.2 Gemiddeld aantal buitenlandse kansspelen waaraan wordt deelgenomen

In 2002 nemen spelers gemiddeld aan 1,20 buitenlandse kansspelen deel. Dit gemiddelde is hoger dan in de voorgaande jaren. Toen betrof het gemiddeld aantal kansspelen waaraan men deelnam ongeveer 1,14. Deze toename wordt veroorzaakt door een toename van het aantal spelers dat aan twee kansspelen deelneemt (van 9% naar 28%). Maar net als in voorgaande jaren, beperkt een grote groep spelers (67%) zich in 2002 tot één spel. Figuur 4 geeft een overzicht van alle resultaten.

⁴ Zie ook rapporteren op basis van economische eenheden in de inleiding

4 | Gemiddeld aantal buitenlandse kansspelen waaraan spelers hebben deelgenomen in %

Basis= spelers buitenlandse kansspelen⁵

Bron: NIPO, 2002

1.3 Totale deelname aantal buitenlandse kansspelen

Het totaal aantal gespeelde kansspelen is tot stand gekomen door het aantal spelers te vermenigvuldigen met het gemiddeld aantal maal dat een economische eenheid aan een buitenlands kansspel deel heeft genomen.

In 2002 hebben in totaal circa 486.000 economische eenheden gemiddeld 1,20 keer aan een buitenlands kansspel deelgenomen. In totaal gaat het om circa 583.000 deelnames.

In 2000 betrof het 404.000 deelnames aan buitenlandse kansspelen door economische eenheden (354.000 economische eenheden die gemiddeld 1,14 keer aan buitenlandse kansspelen deelnamen). In 1998 betrof het in totaal 268.000 deelnames.

De toename van het totaal aantal gespeelde buitenlandse kansspelen van circa 404.000 in 2000 tot circa 583.000 in 2002 betekent een stijging van 44%.

⁵ De computer berekent het percentage van elk cijfer afzonderlijk volgens een vaste afrondingsinstructie. Het gevolg is dat optellingen van percentages niet altijd gelijk zijn aan het percentage van de som der (absolute) basiscijfers. Dergelijke (kleine) verschillen zijn dus slechts afrondingsverschillen.

Als gevolg van steekproefmarges kan het werkelijk totaal aantal buitenlandse kansspelen waaraan is deelgenomen afwijken van de resultaten van de steekproef. De volgende tabel geeft een overzicht van de marges, waarbinnen met 95% betrouwbaarheid, het werkelijke aantal keren dat is deelgenomen zal liggen.

5 | *Bandbreedte voor het aantal deelnames*

	Laag	Midden	Hoog
1996	331.700	382.200	434.000
1998	228.100	268.000	301.100
2000	357.000	404.000	450.000
2002	553.200	583.000	613.200

Basis = alle keren dat er een buitenlandse kansspel is gespeeld

Bron: NIPO, 2002

Volgens bovenstaande tabel kan met 95% betrouwbaarheid worden geconcludeerd dat er sprake is van een stijging van het totaal aantal keren dat aan buitenlandse kansspelen is deelgenomen.

In het vervolg van dit rapport zal voor 2002 het getal 583.000 voor het totaal aantal maal dat er aan buitenlandse kansspelen is deelgenomen als uitgangspunt dienen.

1.4 Aandelen van de diverse kansspelen

De volgende buitenlandse kansspelen zijn in het onderzoek opgenomen:

- Nordwestdeutsche Klassenlotterie (NKL);
- Süddeutsche Klassenlotterie (SKL);
- Duitse lotto;
- Duitse lotto via systeemspel (zoals bijvoorbeeld ABC lotto, Combiplay, ENI-lotto, Dr. Geissler, ILM club, Lotto Team of Stargames);
- National Lottery (Engelse lotto);
- Österreichische Klassenlotterie;
- (Sport)prijsvragen/bookmaking (bijvoorbeeld Ladbroke's);
- Andere buitenlandse kansspelen.

In 2002 is voor het eerst de deelname aan systeemspelen en (sport)prijsvragen/bookmaking vastgesteld. Bij systeemspelen speelt men doorgaans in een poule met 125 of meer andere personen in de Duitse lotto. Maandelijks speelt men mee middels een abonnement met een door de deelnemer bepaald aantal ingevulde rijtjes (bijvoorbeeld 300, 600 of 1.000 rijtjes). Elke maand zijn er meestal 4 of 5 trekkingen. Soms wordt het systeemspel gecombineerd met een loterij zoals de NKL of SKL of de Nederlandse Staatsloterij.

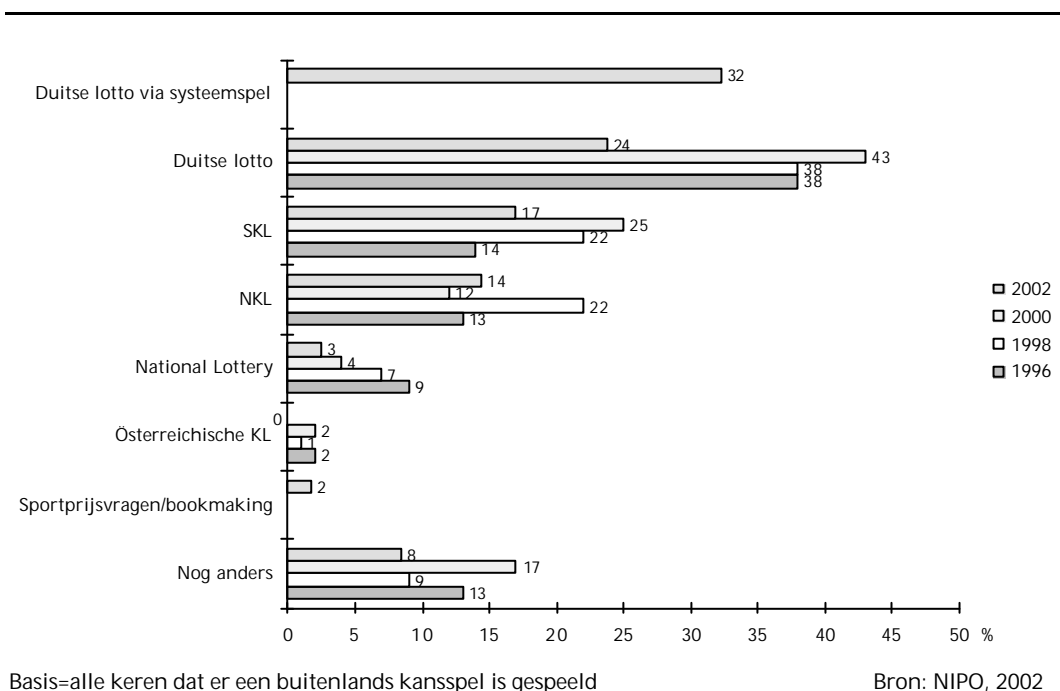
Figuur 6 geeft inzicht in de onderlinge verhoudingen tussen de diverse gespeelde buitenlandse kansspelen.

De populariteit van de systeemspelen blijkt in 2002 hoog (32% aandeel).

Het gezamenlijke aandeel van de drie Duitse loterijen, de Duitse lotto (inclusief systeemspelen), de Nordwestdeutsche Klassenlotterie (NKL) en de Süddeutsche Klassenlotterie (SKL), is gestegen van 80% in 2000 naar 87%. Het aandeel van de Duitse lotto (inclusief systeemspelen) is gestegen van 43% in 2000 naar 56% in 2002. Het aandeel van de SKL is met 8% gedaald naar 17% aandeel in 2002. De positie van de NKL is redelijk stabiel; dit kansspel behaalt een aandeel van 14% in 2002.

De (sport)prijsvragen en bookmaking vertegenwoordigen een aandeel van 2% in 2002. Het aandeel van de National Lottery bedraagt 3% in 2002. Door de tijd neemt het aandeel van de National Lottery in alle gespeelde buitenlandse kansspelen af.

6 | Aandelen van de diverse buitenlandse kansspelen in %⁶

De volgende tabel geeft inzicht in het totaal aantal maal dat er aan de diverse buitenlandse kansspelen is deelgenomen.

⁶ Tot de categorie 'nog anders' behoren onder meer: krasloten uit het buitenland, Finse lotto, Spaanse loterij, Amerikaanse lotto en kansspelen via Internet.

7 | Aantal maal deelgenomen per buitenlands kansspel in absolute

	1996	1998	2000	2002	Vershil 2002 tov 2000 in %
Duitse lotto via systeemspel	-	-	-	188.000	-
Duitse lotto	146.300	100.000	172.000	138.000	-20%
SKL	53.800	58.000	99.000	99.000	0%
NKL	46.300	58.000	49.000	84.000	+71%
National Lottery	30.900	19.000	17.000	15.000	-12%
Sportprijsvragen/bookmaking	-	-	-	10.000	-
Nog anders	104.900	33.000	67.000	49.000	-27%
Totaal	382.200	268.000	404.000	583.000	+44%

Basis=alle keren dat er een buitenlands kansspel is gespeeld
Bron: NIPO, 2002

In 2002 is 188.000 maal deelgenomen aan een systeemspel. Daarmee zijn de systeemspelen qua aandeel en deelnames het grootste kansspel(systeem) onder de buitenlandse kansspelen. De daling van het aandeel van de Duitse lotto zien we ook terug in de daling van het aantal deelnames aan de Duitse lotto, een daling van 20%. Deze daling wordt hoogstwaarschijnlijk mede verklaard door de toevoeging van de categorie systeemspelen aan het onderzoek (die overigens eveneens Duitse lotto betreffen).

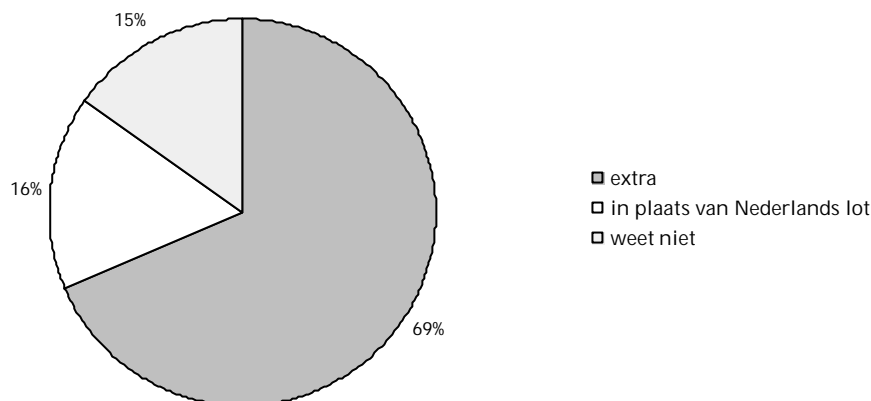
Bij de SKL wordt de daling van het aandeel precies gecompenseerd door de toename van het totale aantal deelnames aan buitenlandse kansspelen (0% groei).

Het aantal deelnames aan de NKL is zeer sterk gestegen (71%) ten opzichte van 2000. Deze stijging wordt veroorzaakt door zowel een groter aandeel van de NKL binnen alle buitenlandse kansspelen als de toename van het totaal aantal deelnames aan buitenlandse kansspelen.

De andere kansspelen vertonen een daling van het aantal deelnames in 2002 ten opzichte van 2000.

1.5 De relatie tussen binnenlandse en buitenlandse kansspelen

Voor ieder laatst gekocht lot per deelgenomen kansspel is gevraagd of dit lot een extra lot was, of dat het lot in plaats kwam van een Nederlands lot. Figuur 8 toont de resultaten.

Basis=laatst gekochte lot per deelgenomen kansspel

Bron: NIPO, 2002

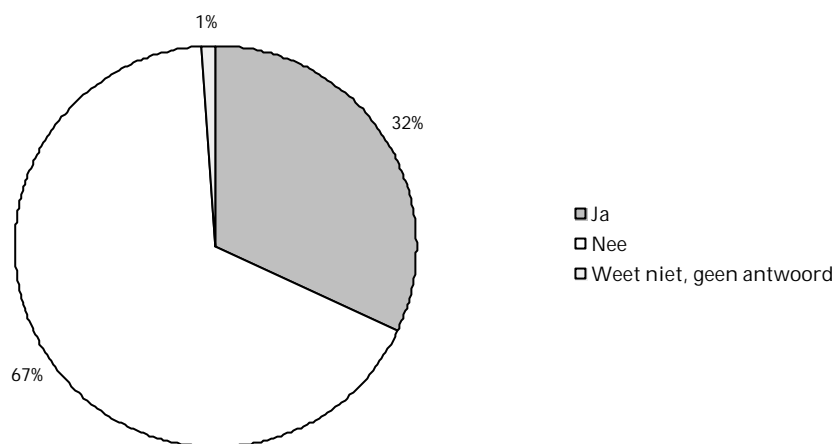
Slechts in 16% van de gevallen gaf men aan dat het lot in de plaats kwam van een Nederlands lot. Feitelijk gaat uitsluitend dit deel direct ten koste van de bestedingen aan Nederlandse kansspelen. 69% van de loten worden naast Nederlandse loten gekocht. Deze loten worden door de spelers als additioneel gezien.

1.6 Eerdere deelname en waarschijnlijkheid van toekomstige deelname

1.6.1 Eerdere deelname aan buitenlandse kansspelen

Aan alle spelers van buitenlandse kansspelen is de vraag voorgelegd of men, afgezien van de laatste 12 maanden, de afgelopen 3 jaar al eens eerder aan een buitenlands kansspel heeft deelgenomen. De resultaten zijn weergegeven in figuur 9.

Evenals in voorgaande jaren heeft ongeveer een derde (32%) van de spelers de afgelopen 3 jaar al eens eerder deelgenomen aan een buitenlands kansspel. Toegerekend aan de Nederlandse bevolking gaat het om circa 156.000 economische eenheden.

Basis=spelers buitenlandse kansspelen

Bron: NIPO, 2002

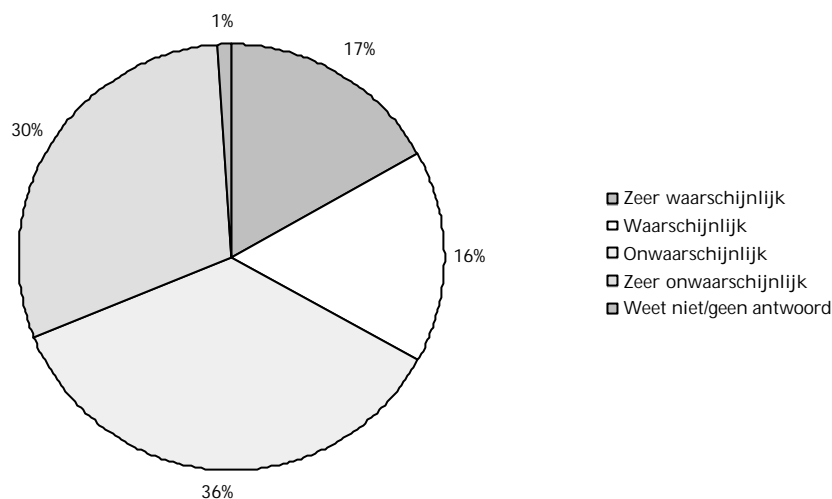
Ongeveer tweederde (67%) van de spelers heeft de afgelopen drie jaar niet eerder aan een buitenlands kansspel deelgenomen. Deze aankopen worden ook wel aangeduid met initiële aankopen: bestedingen gedaan door de nieuwkomers.

1.6.2 Waarschijnlijkheid van toekomstige deelname aan buitenlandse kansspelen

Ook is aan alle spelers van buitenlandse kansspelen gevraagd hoe waarschijnlijk of onwaarschijnlijk het is dat zij de komende 12 maanden aan een buitenlands kansspel zullen gaan meedoen. Daarbij zijn de loten die reeds zijn aangeschaft buiten beschouwing gelaten. Figuur 10 toont de resultaten.

Van alle spelers geeft ongeveer een derde (34%) aan dat zij (zeer) waarschijnlijk de komende 12 maanden opnieuw aan een buitenlands kansspel deel zal nemen. Dit is een kleine daling ten opzichte van 2000 (39%), maar een sterke daling ten opzichte van 1998, toen bijna de helft (48%) dit aangaf.

De groep 'afhakkers' bedraagt in 2002 tweederde (66%) van het aantal spelers. Dit aandeel is toegenomen ten opzichte van 2000. In dat jaar gaf ongeveer de helft (53%) van de spelers aan dat zij de komende 12 maanden (zeer) onwaarschijnlijk nogmaals zou deelnemen. In 1998 betrof het 45%.

Basis=spelers buitenlandse kansspelen

Bron: NIPO, 2002

1.6.3 Relatie tussen eerdere deelname en waarschijnlijkheid van toekomstige deelname

Kleine harde kern van spelers

Van alle spelers die de afgelopen drie jaar eerder aan buitenlandse kansspelen hebben deelgenomen, geeft een relatief groot deel (59%) aan (zeer) waarschijnlijk in de komende 12 maanden wederom deel te nemen. Toegerekend aan de Nederlandse bevolking gaat het om circa 92.500 economische eenheden. Dit aantal is ten opzichte van 2000 gestegen (11%). In dat jaar betrof het 83.000 economische eenheden.

Meerderheid van eenmalige spelers

Van alle spelers die de afgelopen drie jaar niet eerder aan buitenlandse kansspelen hebben deelgenomen, geeft een relatief groot (79%) deel aan het (zeer) onwaarschijnlijk is dat zij in de komende 12 maanden opnieuw deel zullen nemen aan een buitenlands kansspel, tegen 66% van alle spelers. Dit betekent dat relatief veel nieuwkomers ook dit jaar geen blijvers zijn.

1.7 Profiel van speler van buitenlandse kansspelen

1.7.1 Vergelijking van de samenstelling van de spelers met die van de Nederlandse bevolking

Bij de analyse welke factoren in grote mate bepalend zijn voor deelname aan buitenlandse kansspelen, zijn de volgende factoren betrokken:

- Nielsen districten⁷
- Gemeente grootte
- Aantal personen binnen huishouden
- Kinderen binnen huishouden

In Nielsen district Zuid vinden we relatief veel spelers die deelnemen aan buitenlandse kansspelen: 31% van de spelers is woonachtig in het district Nielsen-Zuid (in totaal woont 24% van de Nederlandse bevolking in dit district). Verdere analyse wijst uit dat vooral in Limburg veel deelnemers aan buitenlandse kansspelen wonen (11,3% ten opzichte van 5,9% landelijk).

Voor wat betreft de andere factoren zijn er geen verschillen geconstateerd tussen de spelers van buitenlandse kansspelen en de gehele Nederlandse bevolking.

1.7.2 Spelers naar bestedingscategorie op jaarbasis

De economische eenheden die aan buitenlandse kansspelen hebben deelgenomen, zijn op grond van hun bestedingen ingedeeld in vier klassen, lopend van lichte tot zeer zware spelers. In deze paragraaf zullen we dieper ingaan op het profiel van deze groepen. In hoofdstuk 2 zal dieper worden ingegaan op het bestedingsgedrag van de diverse klassen spelers.

Vanwege de invoering van de euro, is enigszins sprake van een trendbreuk met de voorgaande metingen (voorheen, in 1996, 1998 en 2000, zijn bestedingen in guldens vastgesteld). Vanaf deze meting zullen we deze categorieën vervangen door soortgelijke euro-categorieën:

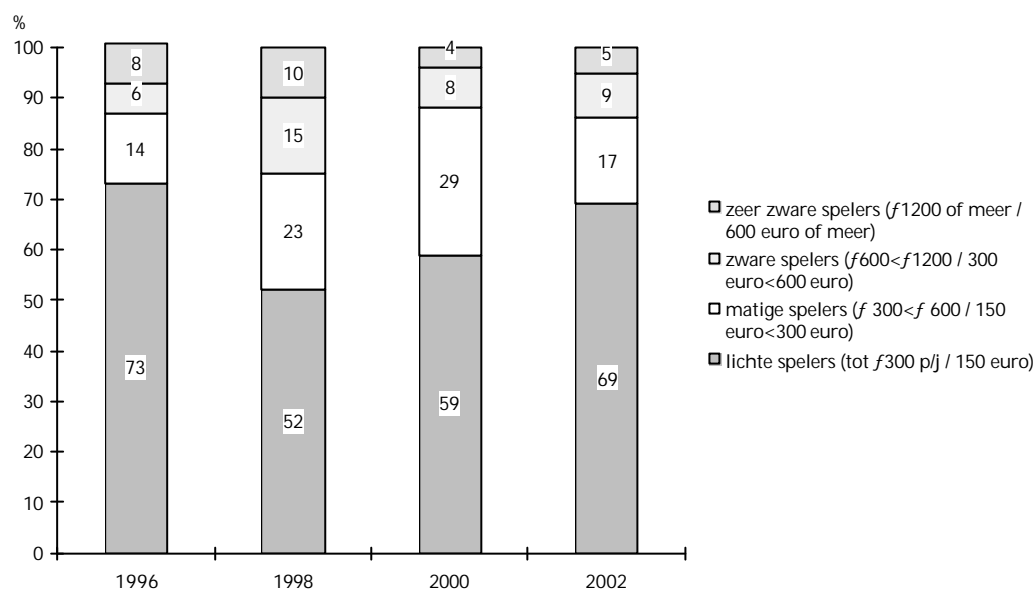
- Zeer zware spelers: 600 euro of meer (was NLG 1.200,- of meer) op jaarbasis
- Zware spelers: 300 euro tot 600 euro (was NLG 600,- tot NLG 1.200,-) op jaarbasis
- Matige spelers: 150 euro tot 300 euro (was NLG 300,- tot NLG 600,-) op jaarbasis
- Lichte spelers: tot 150 euro (was tot NLG 300,-) op jaarbasis

Om de trend-informatie te behouden, is in volgende figuur een vergelijking gemaakt met voorgaande jaren.

⁷ Een beschrijving van de indeling in Nielsen districten is te vinden in de bijlagen onder onderzoeksverantwoording.

Figuur 11 geeft inzicht in de verhoudingen tussen de diverse klassen.

11 | Spelers naar bestedingscategorie op jaarbasis

Bron: NIPO, 2002

In vergelijking met 2000 is het aandeel van de zeer zware spelers gelijk gebleven (5%); het betreft een op de twintig deelnemers aan buitenlandse kansspelen. Ook de categorie zware spelers is niet toegenomen ten opzichte van 2000 (van 8% naar 9%).

De omvang van het segment matige spelers is sterk afgenomen (van 29% naar 17%), terwijl de omvang van de groep lichte spelers sterk is toegenomen (van 59% naar 69%)⁸.

Rekening houdend met de toename van het aantal spelers, ziet de verhouding in aantal economische eenheden er als volgt uit:

⁸ Het is tevens mogelijk een indeling naar spelerstype te maken die exact dezelfde grenzen stelt als de eerdere categorieën (bijvoorbeeld zeer zware spelers 545 euro of meer). De verdeling wordt dan als volgt: zeer zware spelers: 7%, zware spelers: 8%, matige spelers: 17%, lichte spelers: 68%.

12 | *Spelers naar klassen in absolute aantallen economische eenheden*

	1996	1998	2000	2002	Vershil 2002 tov 2000 in %
Lichte spelers	230.000	122.000	209.000	335.000	60%
Matige spelers	44.000	55.000	103.000	83.000	-19%
Zware spelers	18.000	35.000	28.000	44.000	57%
Zeer zware spelers	25.000	23.000	14.000	24.000	71%
Totaal	317.000	235.000	354.000	486.000	37%
Basis=spelers buitenlandse kansspelen					Bron: NIPO, 2002

In absolute aantallen zien we een toename van het aantal zeer zware en zware spelers (respectievelijk 71% en 57%). In beide gevallen betreft het een grotere toename dan de groei van het aantal spelers (37%). In 2002 betreft het 24.000 zeer zware spelers (tegen 14.000 in 2000) en 44.000 zware spelers (ten opzichte van 28.000 zware spelers in 2000).

Ook het aantal lichte spelers is toegenomen. Het aantal lichte spelers bedraagt 335.000 in 2002, een toename van 60% ten opzichte van 2000. In dat jaar betrof het 209.000 lichte spelers.

2 Bestedingen

2.1 Totale bestedingen op jaarbasis

De totale bestedingen op jaarbasis zijn tot stand gekomen door het aantal spelers te vermenigvuldigen met het gemiddeld bestede bedrag per speler. Het gemiddeld bestede bedrag per speler bestaat vervolgens weer uit een gemiddeld bedrag per deelname, vermenigvuldigd met het aantal maal dat is deelgenomen. Als gevolg van deze methodiek kan de werkelijke situatie op de volgende punten afwijken van de resultaten van de steekproef:

1. Het aantal economische eenheden dat de afgelopen 12 maanden aan een buitenlands kansspel heeft deelgenomen;
2. Het gemiddeld bedrag per deelname;
3. Het aantal maal deelgenomen.

De volgende tabel geeft een overzicht van de marges, waarbinnen met 95% betrouwbaarheid de werkelijk bestede bedragen zullen liggen.

13 | Bandbreedte⁹ voor de totale bestedingen in miljoenen euro op jaarbasis

	Laag	Midden	Hoog
1996	46	80	114
1998	31	54	84
2000	46	67	118
2002	52	78	104

Basis=alle keren dat er een buitenlands kansspel is gespeeld

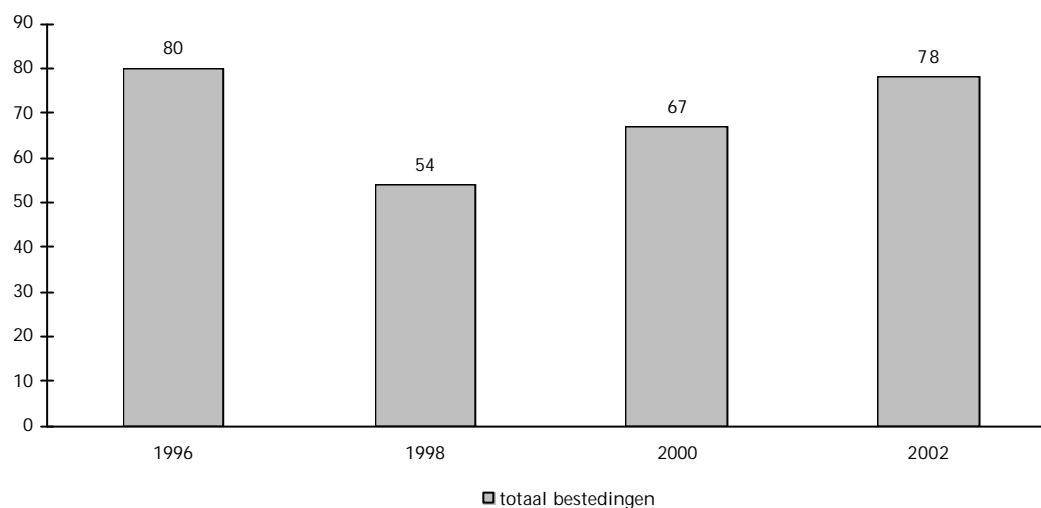
Bron: NIPO, 2002

Op basis van deze resultaten, kan worden gesteld dat de totale bestedingen op jaarbasis een stijgende tendens vertonen ten opzichte van 1998 en 2000. Rekening houdend met de bandbreedte van de totale bestedingen op jaarbasis kan er echter ook sprake zijn van een daling of zelfs van een stabilisatie.

De totale bestedingen liggen dus boven het niveau van 2000. In het vervolg van dit rapport zal voor 2002 de 78 miljoen euro als uitgangspunt dienen. Het volgende figuur laat de ontwikkeling van de totale bestedingen aan de buitenlandse kansspelen zien.

⁹ Omdat in dit geval bij de berekening van de bandbreedten rond de puntschatting gewerkt wordt met een factor die vervolgens gekwadrateerd dient te worden, zijn de marges naar beneden in absolute zin niet gelijk aan de marges naar boven.

14 | Totale bestedingen aan buitenlandse kansspelen in Nederland in miljoenen euro

Basis=alle keren dat een buitenlands kansspel is gespeeld

Bron: NIPO, 2002

In de volgende tabel worden de totale bestedingen op jaarbasis van binnenlandse en buitenlandse kansspelen met elkaar vergeleken.

15 | Bestedingen binnen- en buitenlandse kansspelen in miljoenen euro

	Binnenlandse kansspelen	Buitenlandse kansspelen	Percentages bestedingen buitenlandse kansspelen van binnenlandse kansspelen
1995	867	80	9%
1997	993	54	6%
1999	1195	67	6%
2001	1352	78	6%

Bron: College van toezicht op de kansspelen, NIPO, 2002

De 78 miljoen euro die in het onderzoek in 2002 als bestedingen aan buitenlandse kansspelen worden opgegeven, komt overeen met 6% van de bestedingen aan binnenlandse kansspelen in de vergelijkbare speelperiode (2001).

De 67 miljoen euro die in het onderzoek van 2000 als bestedingen aan buitenlandse kansspelen worden opgegeven, komt eveneens overeen met 6% van de bestedingen

aan binnenlandse kansspelen in de vergelijkbare speelperiode (1999). Het aandeel in 2002 is dus gelijk gebleven aan het aandeel in 2000.

Zowel de bestedingen aan binnenlandse kansspelen als die aan buitenlandse kansspelen vertonen een gelijke stijging. Gelet op het gestelde in subparagraaf 1.5.1 is bij het aan buitenlandse kansspelen bestede bedrag voor circa 12,5 miljoen euro sprake van substitutie met binnenlandse kansspelen. In 2000 was dit 11 miljoen euro.

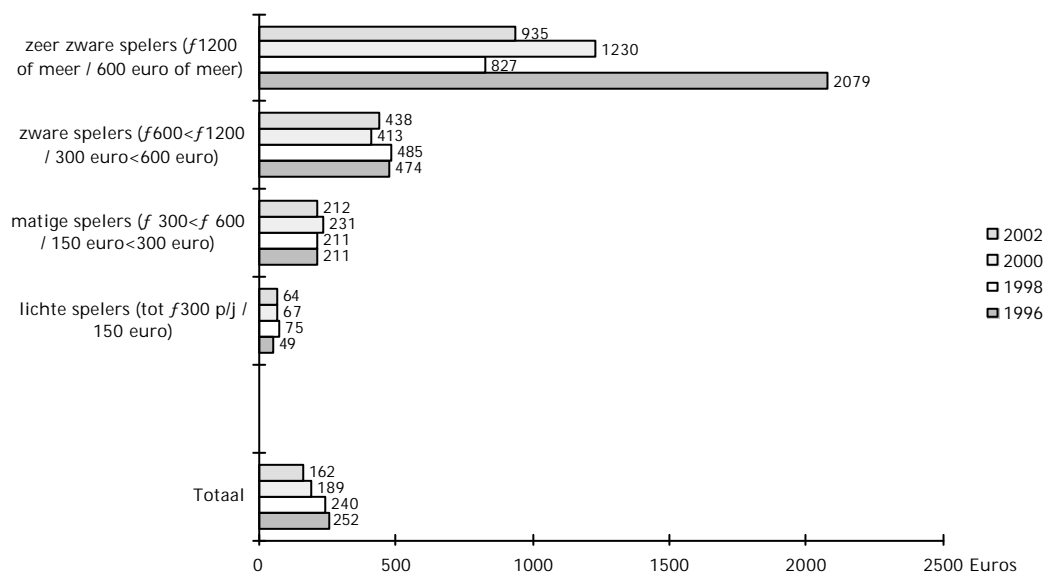
2.2 Bestedingen per spelersgroep

In deze paragraaf wordt nader ingegaan op de bestedingen van de diverse spelersgroepen. Bij de segmentatie van de spelers naar bestedingsgedrag (subparagraaf 1.7.2) zagen we dat 5% van de spelers (circa 24.000 economische eenheden) behoren tot de categorie 'zeer zware spelers'. Dit betekent dat zij 600 euro of meer op jaarbasis aan buitenlandse kansspelen hebben besteed.

2.2.1 Gemiddelde besteding per spelersgroep

In 2000 lieten de 'zeer zware spelers' een gemiddelde besteding van 1.230 euro zien. In 2002 is dit gemiddelde bedrag gedaald naar 935 euro.

16 | Gemiddelde besteding naar spelersgroep in euro

Bron: NIPO, 2002

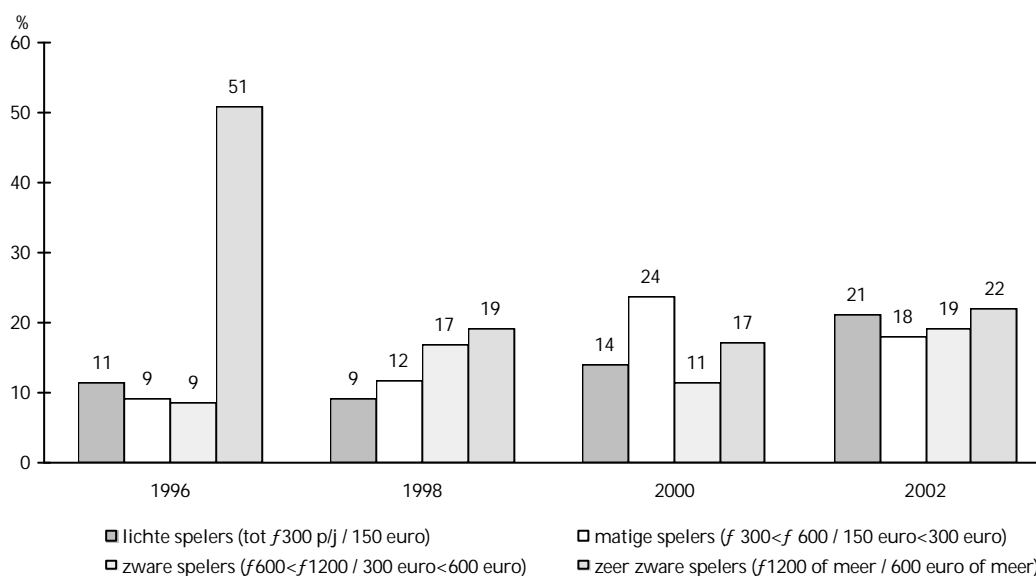
Gemiddeld is er per speler (totaal 486.000 spelers) in 2002 circa 162 euro aan buitenlandse kansspelen besteed. Dit gemiddelde ligt lager dan in 2000. In dat jaar

werd gemiddeld 189 euro per speler besteed. Toch zijn de totale bestedingen hoger, doordat men gemiddeld aan meer spelen heeft deelgenomen.

2.2.2 Totale bestedingen aan buitenlandse kansspelen op jaarbasis naar spelersgroep

Door het aantal spelers per categorie (sub-paragraaf 1.7.2) te vermenigvuldigen met de gemiddelde besteding per categorie, krijgen we de totale bestedingen per categorie op jaarbasis.

17 | Totale bestedingen aan buitenlandse kansspelen op jaarbasis naar spelersgroep in miljoenen euro

Bron: NIPO, 2002

In bovenstaande figuur zien wij dat de bestedingen van lichte spelers, zware spelers en zeer zware spelers zijn toegenomen ten opzichte van 2000. De bestedingen van de groep matige spelers is daarentegen afgenomen ten opzichte van 2000.

In tabel 18 wordt de omvang van elke spelerscategorie afgezet tegen het aandeel van de bestedingen dat zij vertegenwoordigen in 2002.

In 2002 waren de 'zeer zware spelers' verantwoordelijk voor het grootste aandeel met 22 miljoen euro, 27% van de totale bestedingen. Dit is ongeveer gelijk aan de totale bestedingen van de groep lichte spelers (26% van de totale bestedingen door 69% van de spelers). Overigens zijn de bestedingen per spelerscategorie dit jaar redelijk vergelijkbaar (elk ongeveer een kwart van het totaal).

18 | Relatie tussen omvang spelersgroep in totaal en omvang bestedingen in 2002

	Aandeel groep in totaal in %	Aandeel bestedingen in %
Lichte spelers	69	26
Matige spelers	17	23
Zware spelers	9	24
Zeer zware spelers	5	27

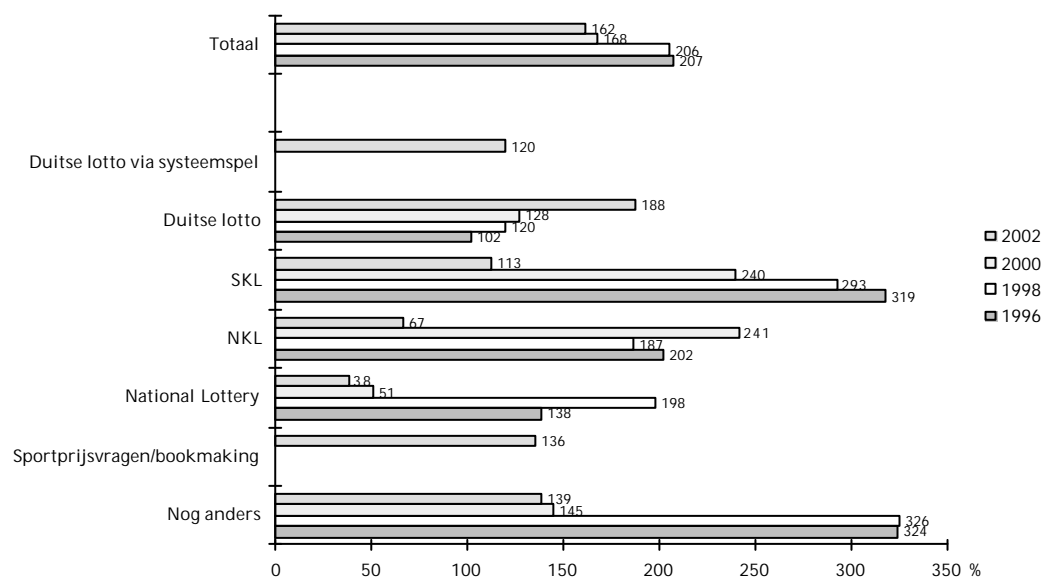
2.3 Bestedingen naar buitenlandse kansspelen

In deze paragraaf wordt nader ingegaan op de bestedingen aan de diverse buitenlandse kansspelen.

2.3.1 De gemiddelde besteding per deelgenomen kansspel

De volgende figuur geeft een overzicht van de gemiddelde besteding op jaarbasis per kansspel.

19 | Gemiddelde besteding naar kansspel in euro

Basis=alle keren dat een buitenlands kansspel is gespeeld

Bron: NIPO, 2002

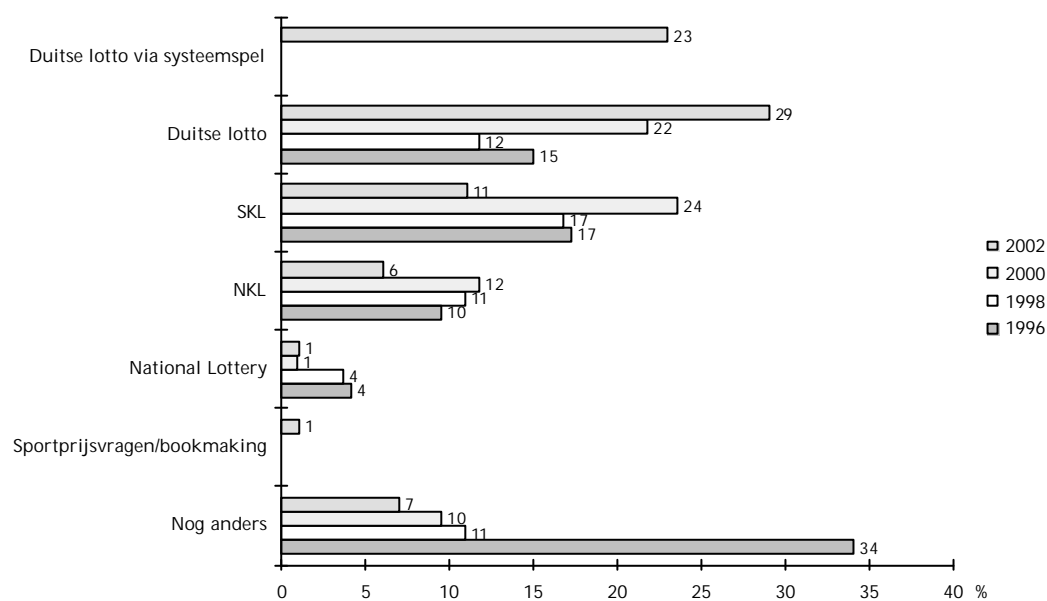
Gemiddeld is per kansspel (totaal 583.000) in 2002 circa 162 euro besteed. Dit gemiddelde is redelijk vergelijkbaar met 2000. In dat jaar bedroeg dit gemiddelde 168 euro. Aan de Duitse lotto wordt het hoogste bedrag uitgegeven; gemiddeld 188 euro per speler¹⁰. Aan het systeemspel wordt gemiddeld 120 euro per speler uitgegeven.

De grootste stijging zien we bij de gemiddelde besteding aan de Duitse lotto; van 128 euro in 2000 naar 188 euro in 2002. (Sterk) dalende gemiddelde bestedingen zien we zowel bij de SKL, de NKL en de National Lottery.

2.3.2 Totale bestedingen op jaarbasis naar buitenlands kansspel

Door het aantal maal dat een specifiek buitenlands kansspel is deelgenomen (subparagraaf 1.4) te vermenigvuldigen met het gemiddelde besteding van het bewuste kansspel, krijgen we de totale bestedingen per kansspel op jaarbasis.

20 | Totale bestedingen op jaarbasis naar buitenlands kansspel in miljoenen euro

Basis=alle keren dat een buitenlands kansspel is gespeeld

Bron: NIPO, 2002

In 2002 zijn de systeemspelen verantwoordelijk voor 23 miljoen euro aan bestedingen, de omzet van de Duitse lotto bedraagt 29 miljoen euro, de SKL zet 11 miljoen euro om en de NKL is goed voor 6 miljoen euro. Gezamenlijk bedragen de totale bestedingen aan de Duitse kansspelen in 2002 dan ook 69 miljoen euro (er van uitgaande dat de systeemspelen bijna uitsluitend Duitse lotto omvatten). In 2000

¹⁰ Dit gemiddelde is gebaseerd op een zeer klein aantal spelers (n=10). Waarschijnlijk is het gemiddelde gestegen doordat het systeemspel geen onderdeel meer uitmaakt van de Duitse lotto.

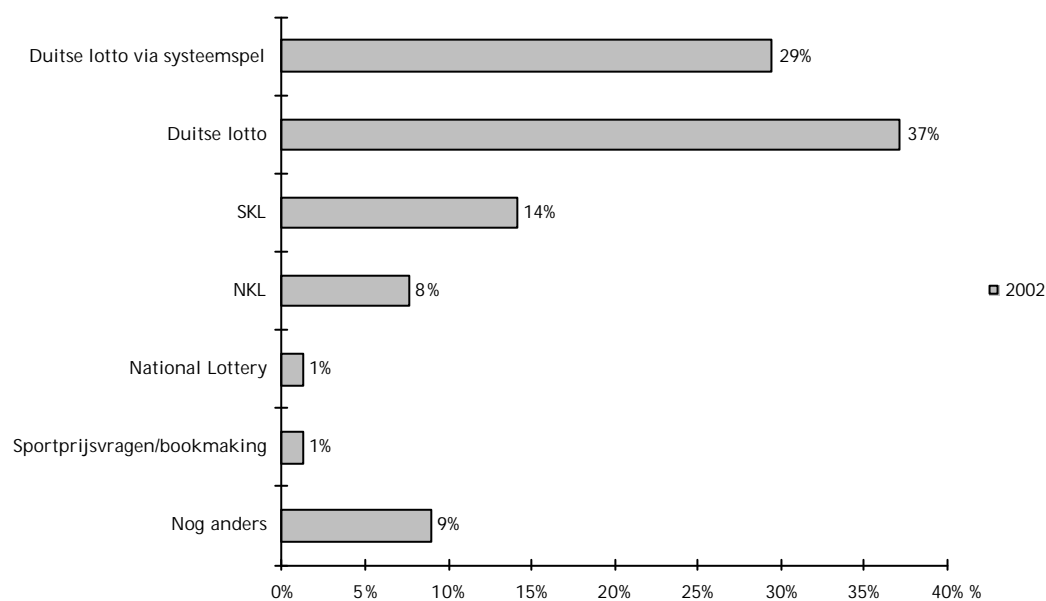
bedroegen de totale bestedingen aan de Duitse kansspelen 57 miljoen euro. Dit is een toename van 21%.

Vooraf de bestedingen aan de Duitse lotto vertonen in 2002 een belangrijke stijging in vergelijking met 2000. Zeker als men rekening houdt met de deelname aan de Duitse lotto via het systeemspel. De bestedingen aan de SKL zijn na een piekbesteding in 2000 (24 miljoen euro) teruggevallen naar 16 miljoen euro; een lager niveau dan de metingen voor 2000.

2.3.3 Aandeel van buitenlandse kansspelen in totale bestedingen

In de vorige sub-paragraaf werden de bestedingen van de diverse buitenlandse kansspelen uitgewerkt. Rekening houdend met de stijging van de totale bestedingen aan buitenlandse kansspelen in Nederland van circa 67 miljoen euro in 2000 naar circa 78 miljoen euro in 2002, zien de aandelen van de bestedingen per kansspel er als volgt uit:

21 | Bestedingen per kansspel in aandeel van de totale bestedingen in %

Basis=alle keren dat een buitenlands kansspel is gespeeld

Bron: NIPO, 2002

De stijging in de bestedingen aan deelname aan de Duitse lotto en het belang van het systeemspel zien we ook terug wanneer we deze bedragen uitdrukken in een percentage van de totale bestedingen aan buitenlandse kansspelen (respectievelijk 37% en 29%)¹¹. Feitelijk betreft het dus 66% Duitse lotto.

¹¹ Voor deze figuur is geen vergelijking gemaakt met voorgaande jaren, aangezien deze meting het systeemspel en (sport)prijsvragen/bookmaking is opgenomen in het onderzoek. Hierdoor worden de aandelen moeilijk vergelijkbaar.

3 Op welke wijze wordt er aan buitenlandse kansspelen deelgenomen en welke redenen liggen aan deelname ten grondslag?

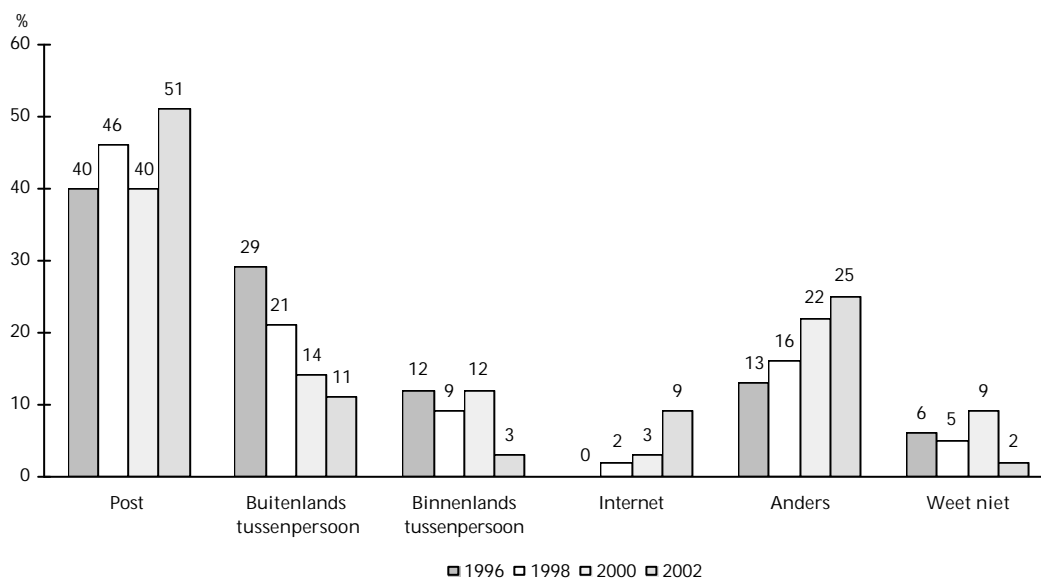
Om beter inzicht te verkrijgen in de deelname aan kansspelen, is voor ieder kansspel waaraan is deelgenomen gevraagd naar:

- Hoe men deelname heeft geregeld;
- Hoe men de betaling heeft geregeld;
- Wat de belangrijkste reden is dat men heeft deelgenomen.

3.1 Wijze waarop deelname is geregeld

De volgende grafiek geeft een overzicht van de wijze waarop de deelname aan buitenlandse kansspelen is geregeld.

22 | Wijze waarop deelname is geregeld in %¹²

Basis=alle keren dat er een buitenlands kansspel is gespeeld

Bron: NIPO, 2002

¹² Tot de antwoordcategorie anders behoren bijvoorbeeld: koop zelf loten in buitenland, tijdens vakantie, automatisch

De deelname aan buitenlandse kansspelen wordt in de helft van de gevallen (51%) per post geregeld. Van deze methode wordt relatief vaak gebruik gemaakt voor de NKL (59%), SKL (90%) en systeemspelen (59%).

Circa een zevende (14%) wordt door een (binnenlandse of buitenlandse) tussenpersoon geregeld, door de tijd heen lijkt de tussenpersoon echter aan belang in te boeten. Kansspelen die relatief vaak via tussenpersonen worden geregeld, zijn de Duitse lotto (30%) en de National Lottery (42%).

De rol van Internet is de afgelopen 2 jaren sterk toegenomen (tot gemiddeld 9%). Het belang van Internet loopt echter sterk uiteen per kansspel. Internet is in 2002 een belangrijk kanaal voor (sport)prijsvragen en bookmaking (49%¹³). Voor de Duitse kansspelen en systeemspelen is Internet echter onbelangrijk als kanaal (tussen de 2% en 7%).

Net als in de voorgaande jaren, blijkt deelname telefonisch of per fax nauwelijks voor te komen.

3.2 Verhouding abonnementen/losse verkoop

Ongeveer zes op de tien (58%) gespeelde buitenlandse kansspelen, verloopt via een abonnement. De rest van de kansspelen (42%) is geregeld via de losse verkoop.

Er bestaan aanzienlijke verschillen tussen de kansspelen voor wat betreft de verhouding abonnementen en losse verkoop. Ongeveer drie kwart van de deelnames aan de NKL is geregeld via abonnementen (73%). De deelnames aan de SKL betreffen zelfs voor 86% abonnementen.

De Duitse lotto (41%) kent een veel lager aandeel van abonnementen. Dit geldt tevens voor de National Lottery (10%).

De systeemspelen verlopen vanzelfsprekend hoofdzakelijk (94%) via abonnementen.

3.3 Wijze van betalen van buitenlandse kansspelen

Voor ieder buitenlands kansspel is gevraagd op welke wijze men doorgaans de deelname betaalt.

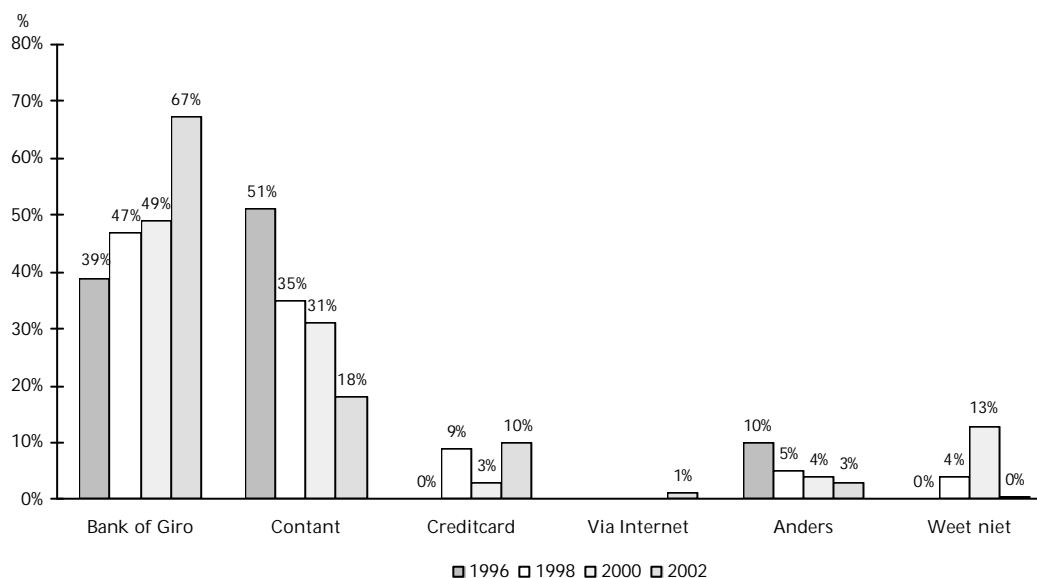
De girale wijzen van betalen (bank of giro en creditcard) blijven in belang toenemen; ongeveer driekwart (77%) van alle kansspelen wordt hiermee betaald in 2002. In 2000

¹³ Dit percentage is gebaseerd op een klein aantal spelers; n=10.

betrof het nog 54%¹⁴. Vooral de Duitse kansspelen en systeemspelen worden met name via bank of giro betaald.

Werd in 2000 nog ongeveer een derde (31%) van de kansspelen contant betaald, in 2002 is dit aandeel gedaald tot ongeveer een vijfde (18%). Bij deelname aan de Duitse lottto wordt relatief vaak contant afgerekend (47%). Dit kan worden verklaard door het relatief vaak regelen van de deelname via een tussenpersoon. Onderstaande figuur geeft alle resultaten weer.

23 | Wijze van betalen van buitenlandse kansspelen in %

Basis=alle keren dat er een buitenlands kansspel is gespeeld

Bron: NIPO, 2002

3.4 Reden voor deelname aan buitenlandse kansspelen

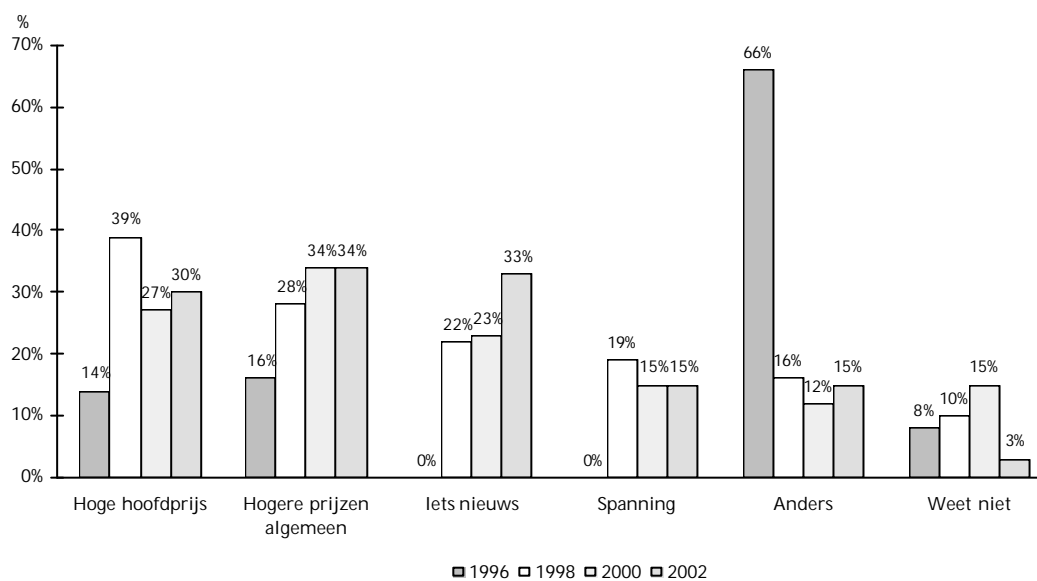
Ook is voor ieder buitenlands kansspel waaraan is deelgenomen gevraagd naar de reden waarom men heeft meegespeeld.

De hoge hoofdprijs (30%) en de hogere prijzen in het algemeen (34%) blijken belangrijke redenen voor spelers om deel te nemen aan buitenlandse kansspelen. Ook wordt deelnemen aan een buitenlands kansspel gezien als iets nieuws (33%). Dit antwoord wordt vooral gegeven door de eenmalige spelers.

¹⁴ In 2000 omvatten de girale betaalwijzen eveneens de bankcheque. Deze betaalvorm is in 2002 niet meer in het onderzoek opgenomen.

Uit een vergelijking van de resultaten van 2002 met voorgaande jaren op dat het antwoord iets nieuws vaker wordt gegeven dan voorheen. In onderstaande figuur worden alle resultaten weergegeven.

24 | Reden voor deelname aan buitenlandse kansspelen in %

Basis=alle keren dat er een buitenlands kansspel is gespeeld

Bron: NIPO, 2002

3.5 Deelname aan binnenlandse kansspelen

Van de spelers die de afgelopen 12 maanden hebben deelgenomen aan buitenlandse kansspelen, is tevens vastgesteld aan welke binnenlandse kansspelen zij hebben deelgenomen.

Van alle spelers neemt 91% tevens deel aan binnenlandse kansspelen. In absolute aantallen gaat het om 442.000 economische eenheden. Slechts 9% van de deelnemers aan buitenlandse kansspelen speelt dan ook niet mee met binnenlandse kansspelen. In absolute aantallen betreft het 44.000 economische eenheden.

3.5.1 Gemiddeld aantal binnenlandse kansspelen waaraan wordt deelgenomen

Gemiddeld neemt men deel aan 3,01 binnenlandse kansspelen. Dit is aanzienlijk hoger dan de deelname aan buitenlandse kansspelen (namelijk 1,20).

3.5.2 Totale deelname aantal binnenlandse kansspelen

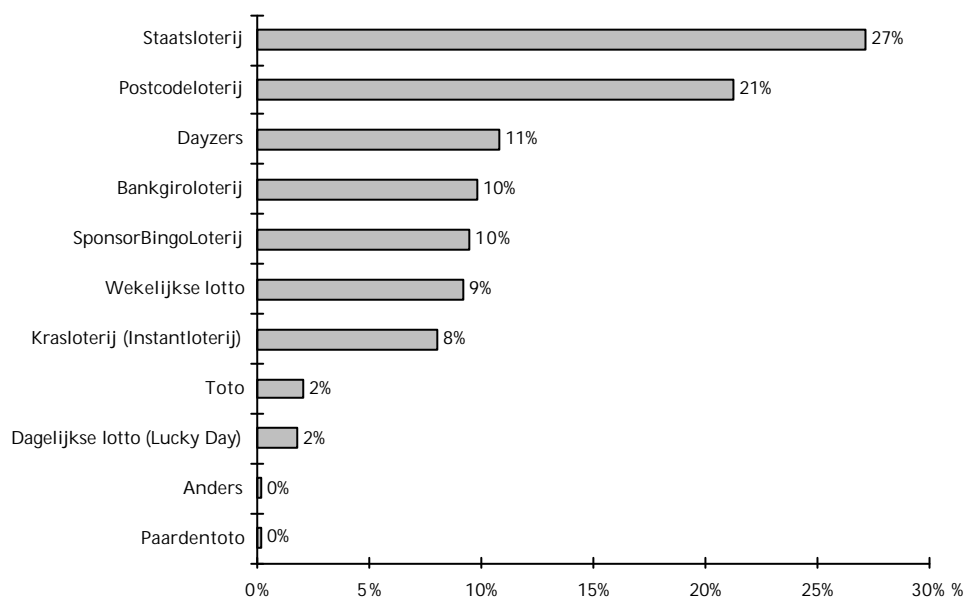
Het totaal aantal gespeelde kansspelen door de spelers van buitenlandse kansspelen kan worden berekend door het aantal economische eenheden te vermenigvuldigen met het gemiddeld aantal maal dat een economische eenheid aan een binnenlands kansspel deel heeft genomen. In 2002 gaat het om circa 1.330.000 deelnames. Dit is aanzienlijk hoger dan het aantal deelnames aan buitenlandse kansspelen (583.000 deelnames).

3.5.3 Aandelen van de diverse kansspelen

Onderstaande grafiek geeft inzicht in de onderlinge verhoudingen tussen de diverse gespeelde binnenlandse kansspelen.

Deelnemers aan buitenlandse kansspelen nemen vaak ook deel aan de Staatsloterij (27%) en de Postcodeloterij (21%). Aan de kansspelen Dayzers (11%), Bankgiroloterij (10%), SponsorBingoLoterij (10%), Wekelijkse lotto (9%) en de Krasloterij (8%) wordt door ongeveer een op de tien spelers van buitenlandse kansspelen deelgenomen.

25 | Aandelen van de diverse binnenlandse kansspelen in %

Basis=alle keren dat er een binnenlands kansspel is gespeeld

Bron: NIPO, 2002

3.5.4 Bestedingen aan binnenlandse kansspelen

Gemiddeld is er per speler (in totaal 442.000 spelers) in 2002 507 euro aan binnenlandse kansspelen besteed. Dit bedrag ligt meer dan drie keer hoger dan het bestede bedrag aan buitenlandse kansspelen (162 euro).

De totale bestedingen op jaarbasis zijn berekend door het aantal spelers te vermenigvuldigen met het gemiddeld besteed bedrag per speler. Het gemiddeld bestede bedrag per speler bestaat vervolgens weer uit een gemiddeld bedrag per deelname, vermenigvuldigd met het aantal maal dat is deelgenomen. Als gevolg van deze methodiek kan de werkelijke situatie op de volgende punten afwijken van de resultaten van de steekproef:

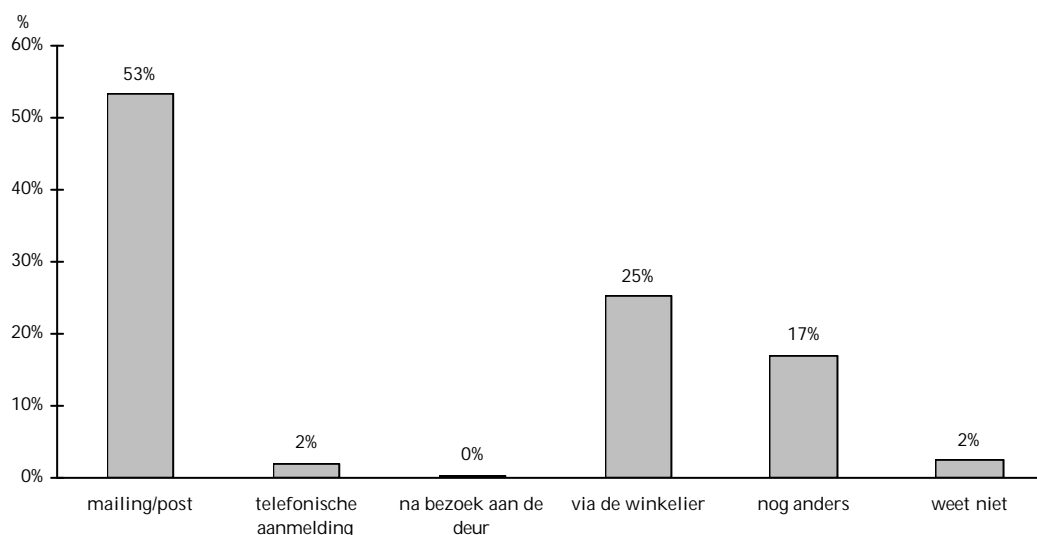
1. Het aantal economische eenheden dat de afgelopen 12 maanden aan een buitenlands kansspel heeft deelgenomen;
2. Het gemiddeld bedrag per deelname;
3. Het aantal maal deelgenomen.

De totale bestedingen aan binnenlandse kansspelen door deelnemers aan buitenlandse kansspelen bedragen in 2002 224 miljoen euro. Dit is ongeveer drie keer hoger dan het bestede bedrag aan buitenlandse kansspelen door dezelfde spelers. De gemiddelde besteding per spel is daarmee ongeveer gelijk aan de gemiddelde besteding per buitenlands kansspel.

3.5.5 Wijze waarop deelname is geregeld

De volgende grafiek geeft een overzicht van de wijze waarop de deelname aan binnenlandse kansspelen is geregeld.

26 | Wijze waarop deelname is geregeld in %

Basis=alle keren dat er een binnenlands kansspel is gespeeld

Bron: NIPO, 2002

Ongeveer de helft (53%) wordt via aanmelding door mailing/post geregeld. Een kwart van de deelnames (25%) wordt geregeld via een winkelier. De andere manieren om deel te nemen aan de binnenlandse kansspelen blijken minder belangrijk.

3.5.6 Verhouding abonnementen/losse verkoop

Drie kwart van de deelnames aan de binnenlandse kansspelen (74%) verloopt via een abonnement. De overige deelnames (26%) worden via losse verkoop geregeld.

Per loterij bestaan echter grote verschillen. Ongeveer een derde van de deelnames aan de Staatsloterij (36%) en de Lotto (29%) verloopt via losse loten. In het geval van de Toto verloopt verreweg het grootste deel via de losse verkoop (75%)¹⁵.

¹⁵ Deelname aan Dayzers, SponsorBingoLoterij en Postcodeloterij verloopt uitsluitend via abonnementen. Voor Lucky Day en de Krasloterij kunnen enkel losse loten worden gekocht.

Bijlagen

Bijlage 1 Onderzoeksverantwoording

Het onderzoek is afgenomen in NIPO Capi@Home. Uit de database van NIPO Capi@Home is een steekproef getrokken van 23.981 personen. Deze personen zijn gescreend op het deelnemen aan buitenlandse kansspelen, in totaal 1.420 personen. Vervolgens is aan 373 personen een volledige vragenlijst over buitenlandse kansspelen voorgelegd. Uit kosten-overweging zijn niet alle spelers in de gehele steekproef ondervraagd, aangezien statistisch significante uitspraken gedaan kunnen worden door ondervraging van een deel van de spelers. Over netto 447 buitenlandse kansspelen zijn de bijzonderheden gevraagd.

Er zijn uitsluitend interviews gehouden met personen die de Nederlandse taal machtig zijn. Binnen NIPO Capi@Home is geselecteerd op de aanwezigheid van 18 jaar of ouder. Tijdens het interview is gevraagd naar degene binnen het huishouden die meestal de deelname aan buitenlandse kansspelen heeft geregeld.

De samenstelling van de gerealiseerde steekproef bleek op een aantal punten af te wijken van de populatie van deelnemers aan buitenlandse kansspelen. Deze afwijkingen zijn door middel van herweging op de volgende variabelen geëlimineerd:

- Regio
- Gemeente grootte
- Aantal personen in huishouden
- Aantal kinderen in huishouden

De herwogen steekproef, op grond waarvan de analyses zijn uitgevoerd, kan als representatief voor de Nederlandse bevolking van 18 jaar of ouder worden beschouwd.

Het veldwerk voor dit onderzoek heeft plaatsgevonden in juli 2002, de hoofdvragenlijst is in september 2002 voorgelegd aan de respondenten.

In 2000 is het veldwerk deels opgenomen in de NIPO Capibus en deels in NIPO Capi@Home. Deze methoden zijn ook in 1998 toegepast. In 1996 heeft het veldwerk telefonisch plaatsgevonden.

In bijlagen 2 en 3 worden de belangrijkste aspecten van de gebruikte methoden van onderzoek kort toegelicht.

Opbouw Nielsen districten

Drie grote steden	= Amsterdam, Rotterdam, Den Haag
Rest Westen	= Noord-, Zuid-Holland, Utrecht, excl. de drie grote steden
Noord	= Groningen, Friesland, Drente
Oost	= Overijssel, Gelderland, Flevoland
Zuid	= Noord-Brabant, Limburg, Zeeland

Bijlage 2 Onderzoeksinstrumenten

NIPO Capi@Home

NIPO Capi@Home is een unieke database van 30.000 huishoudens, ruim 75.000 personen. Deze database is, omwille van de representativiteit, samengesteld met behulp van klassieke instrumenten voor datacollectie: telefonische en face-to-face interviews. De panelleden werken via hun eigen PC mee aan allerlei vormen van onderzoek. Bij de inschakeling van de panelleden worden strenge routines gevolgd om te voorkomen dat overbelasting of overbevraging optreedt en paneleffecten ontstaan.

Vragenlijsten over uiteenlopende onderwerpen worden via modem of Internet naar de respondent of een geselecteerde groep respondenten verstuurd. De vragen worden met behulp van NIPO software doorlopen en teruggestuurd naar de centrale computer bij het NIPO. Vervolgens worden de gegevens verwerkt en geanalyseerd.

Ofschoon het merendeel van de huishoudens in Nederland inmiddels over een (multimedia) PC beschikt zijn er bepaalde doelgroepen (ouderen, lager opgeleiden) waar het PC-bezit achterblijft. NIPO verricht voortdurend extra inspanningen om ook deze doelgroepen in de database op te nemen.

NIPO Capi@home biedt enkele belangrijke voordelen:

- Door afwezigheid van een enquêteur blijven interviewer-effecten achterwege.
- Wanneer de resultaten daar aanleiding toe geven kunnen de respondenten in een later stadium met vervolgvragen worden benaderd. De antwoorden op deze vragen kunnen dan betrekkelijk eenvoudig aan de resultaten van eerdere metingen worden gekoppeld.
- NIPO Capi@home biedt alle voordelen van computergestuurd ondervragen. De computer bepaalt de vraagvolgorde waardoor een efficiënte en betrouwbare invulling van de vragenlijst wordt gegarandeerd. Vooral bij lange en complexe vragenlijsten met veel doorverwijzingen is dit van belang.
- De respondenten vullen op een zelfgekozen moment tijdens het weekend de vragenlijst in. Dit houdt in dat zij ruim de tijd kunnen nemen voor het beantwoorden van de vragen. Dit komt de kwaliteit van de antwoorden ten goede. In vergelijking met bijvoorbeeld telefonisch onderzoek is daardoor de rijkdom van de open antwoorden groter waardoor een scherper inzicht en kwalitatiever inzicht ontstaat in de motivaties achter bepaalde opvattingen.

Van de panelleden is een groot aantal achtergrondgegevens bekend (inkomen, opleiding, werksituatie, gezinsgrootte, etc.). Dit impliceert dat er vele mogelijkheden voor de selectie van respondenten zijn en dat er talloze aanvullende analyses uitgevoerd kunnen worden.

NIPO Capibus

Dit onderzoek werd in 1998 en 2000 deels uitgevoerd met behulp van de NIPO Capibus. De NIPO Capibus is het computergestuurde omnibus-instrument van het NIPO waarbij iedere week in ca. 500 (steeds andere) huishoudens vraaggesprekken worden verricht. In de NIPO Capibus vindt de dataverzameling plaats met behulp van portable PC's waarmee de NIPO-enquêteurs (m/v) zijn uitgerust. Basis voor de steekproeven die ten behoeve van de Capibus worden getrokken is de woningvoorraad van alle gemeenten.

Omdat voor NIPO Capibus elke week opnieuw separate a-selectie, landelijk gespreide steekproeven worden getrokken, kan men de steekproeven van meerdere weken cumuleren, waardoor een gemiddeld beeld over de veldwerkperiode ontstaat.

Doorgaans leest de enquêteur de vragen op en voert de antwoorden van de respondent zelf in. Echter, bij vragen over gevoelige onderwerpen geeft het computerprogramma aan de enquêteur de opdracht om de respondent zelf achter de computer te laten plaatsnemen.

Met behulp van een gebruikersvriendelijk vraagprogramma voert de respondent ZELF de antwoorden op de vragen in, ZONDER dat de enquêteur kan meekijken. De privacy van de respondent is zo gewaarborgd en het geven van sociaal wenselijke antwoorden wordt zoveel mogelijk voorkomen.

Bijlage 3 Berekening bestedingen

Om inzicht te krijgen in de bestedingen die met deelname aan buitenlandse kansspelen in Nederland zijn gemoeid, zijn per kansspel waaraan is deelgenomen de volgende vragen voorgelegd:

- Bedrag in euro's van de laatste deelname;
- (Indien geen exact bedrag opgegeven) bedrag laatste deelname in euro's binnen intervallen;
- Is bedrag in euro's van de laatste deelname hoger, ongeveer even hoog of lager dan gemiddeld;
- (Indien hoger of lager dan gemiddeld) het gemiddelde bedrag.

Bij de berekening van de totale bestedingen is de volgende methodiek gehanteerd:

- Indien het bedrag van de laatste deelname niet afwijkt van het gemiddelde, wordt dit bedrag als gemiddelde beschouwd;
- Indien het bedrag van de laatste deelname wel afwijkt van het gemiddelde, wordt met het gemiddelde bedrag doorgerekend;
- Indien gebruik is gemaakt van intervallen, wordt met het klassemidden doorgerekend;
- Indien er geen opgave is gedaan wordt het gemiddelde van het bewuste kansspel toegekend (dit is gebeurd bij 29 deelgenomen kansspelen, zijnde 12,3% van alle kansspelen);
- Het gemiddelde bedrag wordt vermenigvuldigd met het aantal maal dat is deelgenomen.

Bijlage 4 Samenstelling begeleidingscommissie

In de begeleidingscommissie hebben de volgende personen zitting:

College van toezicht op de kansspelen

- Mevrouw drs. L. van Rijn – Vellekoop
Lid College van toezicht op de kansspelen, voorzitter
- De heer drs. P.J.A.M. Geertsen
Plv. secretaris College van toezicht op de kansspelen
- De heer drs. B.M. van Waterschoot
Beleidsmedewerker College van toezicht op de kansspelen, secretaris

Ministerie van Justitie

- De heer drs. A.S. Toornstra
Beleidsmedewerker Projectbureau kansspelen

Het onderzoek is uitgevoerd door:

NIPO

- De heer drs. ing. L.J.L. Vermeer
Adviseur NIPO Consult
- Mevrouw Maroesjka Brouwer
Senior Projectleider NIPO

Bijlage 5 Vragenlijst

De volgende vragen worden gesteld aan de persoon in het huishouden die in de afgelopen 12 maanden actief de deelname aan een of meer buitenlandse kansspelen heeft geregeld.

1 | De volgende vragen gaan over loterijen, kansspelen, toto's en dergelijke.

2 | Aan welke van de volgende Buitenlandse loterijen of kansspelen, heeft u, of iemand anders uit uw huishouden, de afgelopen 12 maanden meegedaan?

Meedere antwoorden mogelijk

- 2: Nordwestdeutsche Klassenlotterie (NKL)
- 3: Süddeutsche Klassenlotterie (SKL)
- 4: Duitse Lotto
- 5: Lotto via systeemspel (bijvoorbeeld ABC Lotto, Combiplay, ENI-lotto, Dr. Geissler, ILM club, Lotto Team of Stargames)
- 6: National Lottery (Engelse Lotto)
- 7: Österreichische Klassenlotterie
- 8: (Sport)prijsvragen/bookmaking (bijvoorbeeld Ladbroke's)
- 9: Ander buitenlands kansspel, namelijk
- 10: Ander buitenlands kansspel via Internet, namelijk
- 11: Ander buitenlands kansspel, weet niet (meer) welk

- 12: Geen van deze (NMV)
- 13: Weet niet \ geen antwoord (NMV)

OP DIT PUNT GAAN DE RESPONDENTEN DIE VERKLAREN DAT NOCH ZIJ, NOG IEMAND ANDERS BINNEN HET HUISHOUDEN, DEEL HEEFT GENOMEN AAN EEN BUITENLANDS KANSSPEL (VRAAG 2, CODE 12 OF 13) DOOR NAAR DE VRAAG 23

De volgende vragen worden per deelgenomen buitenlands kansspel gesteld

Indien meegespeeld in de Nordwestdeutsche Klassenlotterie (NKL):

3 | Iemand binnen uw huishouden, heeft in de afgelopen 12 maanden meegespeeld in de Nordwestdeutsche Klassenlotterie. Bij deze loterij kan men gedurende zes maanden aan maximaal 26 trekkingen meedoen. Een lot is één maand geldig (4 trekkingen). Kunt u mij zeggen hoeveel keer u in de afgelopen 12 maanden een lot heeft gekocht van de Nordwestdeutsche Klassenlotterie?

- 1: 1x
- 2: 2x
- 3: 3x
- 4: 4x
- 5: 5x
- 6: Meer dan 5x, namelijk:.....

- 7: Iedere maand (automatisch)
- 8: Weet niet/geen antwoord

Indien meegespeeld in de Süddeutsche Klassenlotterie (SKL):

4 | Iemand binnen uw huishouden, heeft in de afgelopen 12 maanden meegespeeld in de Süddeutsche Klassenlotterie. Bij deze loterij kan men gedurende zes maanden aan maximaal 26 trekkingen meedoen. Een lot is één maand geldig (4 trekkingen). Kunt u mij zeggen hoeveel keer u in de afgelopen 12 maanden een lot heeft gekocht van de Süddeutsche Klassenlotterie?

- 1: 1x
- 2: 2x
- 3: 3x
- 4: 4x
- 5: 5x
- 6: Meer dan 5x, namelijk:.....

- 7: Iedere maand (automatisch)
- 8: Weet niet/geen antwoord

Indien meegespeeld in de Duitse Lotto:

5 | Iemand binnen uw huishouden, heeft in de afgelopen 12 maanden meegespeeld in de Duitse Lotto. Bij de Duitse Lotto kan men maandelijks een formulier inleveren met 2 t/m 12 ingevulde rijtjes. Elke maand zijn er meestal 4 of 5 trekkingen. Hoe vaak heeft u in de afgelopen 12 maanden een lotto-formulier van de Duitse Lotto ingeleverd ?

1. 1x
2. 2x
3. 3x
4. 4x
5. 5x
6. Meer dan 5x, namelijk:.....

7. Iedere maand (automatisch)
8. Weet niet/geen antwoord

Indien meegespeeld in de Lotto via systeemspel:

6 | Iemand binnen uw huishouden, heeft in de afgelopen 12 maanden meegespeeld met de (Duitse) Lotto via systeemspel. Bij deze spelvorm speelt men doorgaans in een poule met 125 of meer andere personen. Maandelijks speelt men mee middels een abonnement met een door de deelnemer bepaald aantal ingevulde rijtjes (bijvoorbeeld 300, 600 of 1.000 rijtjes). Elke maand zijn er meestal 4 of 5 trekkingen. Soms wordt het systeemspel gecombineerd met een loterij zoals NKL of SKL of de Nederlandse Staatsloterij. Hoe vaak heeft u in de afgelopen 12 maanden middels deze spelvorm deelgenomen?

1. 1x
2. 2x
3. 3x
4. 4x
5. 5x
6. Meer dan 5x, namelijk:.....

7. Iedere maand (automatisch)
8. Weet niet/geen antwoord

Indien meegespeeld in de National Lottery (Engelse Lotto):

7 | Iemand binnen uw huishouden, heeft in de afgelopen 12 maanden meegespeeld in de National Lottery, de Engelse Lotto. De National Lottery kent een wekelijkse trekking. Het ingevulde lottoformulier kan echter meerdere weken geldig zijn, afhankelijk van de inzet. Hoe vaak heeft u in de afgelopen 12 maanden een lotto-formulier van de National Lottery, dus de Engelse Lotto, ingeleverd?

1. 1x
2. 2x
3. 3x
4. 4x
5. 5x
6. Meer dan 5x, namelijk:.....
7. Iedere maand (automatisch)
8. Weet niet/geen antwoord

Indien meegespeeld in de Österreichische Klassenlotterie:

8 | Iemand binnen uw huishouden, heeft in de afgelopen 12 maanden meegespeeld in de Österreichische Klassenlotterie. Bij deze loterij kan men gedurende zes maanden aan maximaal 26 trekkingen meedoen. Een lot is één maand geldig (4 trekkingen). Kunt u mij zeggen hoeveel keer u in de afgelopen 12 maanden een lot heeft gekocht voor de Österreichische Klassenlotterie?

1. 1x
2. 2x
3. 3x
4. 4x
5. 5x
6. Meer dan 5x, namelijk:.....
7. Iedere maand (automatisch)
8. Weet niet/geen antwoord

Indien meegedaan aan (sport)prijsvragen/bookmaking:

9 | Iemand binnen uw huishouden, heeft in de afgelopen 12 maanden deelgenomen aan buitenlandse (sport)weddenschappen/bookmaking. Bij deze spelvorm gaat het om het voorspellen van de resultaten van een (sport)evenement. Elke maand zijn er meerdere gelegenheden tot deelname. Hoe vaak heeft u in de afgelopen 12 maanden middels deze spelvorm deelgenomen?

1. 1x
2. 2x
3. 3x
4. 4x
5. 5x
6. Meer dan 5x, namelijk:.....
7. Iedere maand (automatisch)
8. Weet niet/geen antwoord

Indien meegespeeld in een andere loterij:

10 | Iemand binnen uw huishouden, heeft in de afgelopen 12 maanden meegespeeld in de (DE LOTERIJ UIT VRAAG 2 VERSCHIJNT IN BEELD). Kunt u mij zeggen hoe vaak u DE AFGELOPEN 12 MAANDEN aan deze loterij of dit kansspel heeft deelgenomen?

1. 1x
2. 2x
3. 3x
4. 4x
5. 5x
6. Meer dan 5x, namelijk:.....
7. Iedere maand (automatisch)
8. Weet niet/geen antwoord

Voor iedere buitenlandse loterij waaraan is deelgenomen:

11 | Wat was het bedrag, dat iemand in uw huishouden heeft ingezet, de laatste keer dat werd deelgenomen aan de <LOTERIJ UIT VRAAG 2 VERSCHIJNT IN BEELD>? Als u het niet precies weet, mag u ook een schatting geven.

- 1: Respondent geeft bedrag
- 2: Weet niet
- 3: Wil niet zeggen

Voor iedere buitenlandse loterij waaraan is deelgenomen, en indien op vraag 11 antwoord 1 is gegeven:

12 | Voer S.V.P. bedrag in gehele euro's in.

(Indien u het niet weet, kunt u 999 invoeren, MAAR LIEVER EEN SCHATTING):
€(in euro's)

Voor iedere buitenlandse loterij waaraan is deelgenomen, EN indien op vraag 11 antwoord 2 is gegeven:

13 | Nu u deze categorieën ziet, kunt u aangeven binnen welke categorie het bedrag valt dat u de laatste keer, dat u aan de <LOTERIJ VAN VRAAG 2 VERSCHIJNT IN BEELD> deelnam, heeft ingezet?

- 1: € 0,00 t/m € 12,50
- 2: € 12,51 t/m € 25,00
- 3: € 25,01 t/m € 37,50
- 4: € 37,51 t/m € 50,00
- 5: € 50,01 t/m € 62,50
- 6: € 62,51 t/m € 75,00
- 7: € 75,01 t/m € 87,50
- 8: € 87,51 t/m € 100,00
- 9: € 100,01 t/m € 112,50
- 10: € 112,51 t/m € 125,00
- 11: Meer dan € 125,00

12: Weet niet / wil niet zeggen

Voor iedere buitenlandse loterij waaraan is deelgenomen:

14 | Hoeveel weken kon u voor dit bedrag deelnemen aan de <LOTERIJ UIT VRAAG 2 VERSCHIJNT IN BEELD> ?

- 1: 1 week
- 2: 2 weken
- 3: 3 weken
- 4: Meer weken, namelijk
- 5: Weet niet/geen antwoord

Voor iedere buitenlandse loterij waaraan is deelgenomen (vraag 2), en indien frequentie hoger dan één:

15 | Als u de afgelopen 12 maanden neemt, ligt deze <BEDRAG VERSCHIJNT IN BEELD> hoger, lager of ongeveer even hoog als wat u gemiddeld in euro's aan <LOTERIJ UIT VRAAG 2 VERSCHIJNT IN BEELD> per keer uitgegeven hebt?

- 1: Hoger dan gemiddeld
- 2: Ongeveer even hoog
- 3: Lager dan gemiddeld

- 4: Is enige keer
- 5: Weet niet

Indien bedrag laatste keer hoger of lager dan gemiddeld (vraag 15 antwoord 1 of 3):

16 | Als u de afgelopen 12 maanden neemt, wat heeft u gemiddeld in euro's aan <LOTERIJ UIT VRAAG 2 VERSCHIJNT IN BEELD> per keer uitgegeven?

- 1: Respondent geeft bedrag
- 2: Weet niet
- 3: Wil niet zeggen

Voor iedere buitenlandse loterij waaraan is deelgenomen (vraag 2) en indien op vraag 16 antwoord 1 is gegeven:

17 | Voer S.V.P. bedrag in euro's in.

(Indien u het niet weet, kunt u 999 invoeren, MAAR LIEVER EEN SCHATTING):
€(in euro's)

Voor iedere buitenlandse loterij waaraan is deelgenomen (vraag 2):

18 | Hoe verkrijgt u doorgaans de <AFHANKELIJK VAN HET TYPE LOTERIJ: loten/deelnameformulieren> voor de <LOTERIJ UIT VRAAG 2>? Koopt u losse loten/deelnameformulieren, of krijgt u de loten/deelnameformulieren automatisch (door een abonnement)?

1. koop losse loten/deelnameformulieren
2. krijg loten/deelnameformulieren automatisch (abonnement)

Voor iedere buitenlandse loterij waaraan is deelgenomen (vraag 2):

19 | Op welke wijze doet u doorgaans aan de <LOTERIJ UIT VRAAG 2 VERSCHIJNT IN BEELD> mee; is dat per post, telefonisch, per fax of nog anders?

Slechts 1 antwoord mogelijk

1. Via post
2. Telefonisch
3. Per fax
4. Via bezoek aan de deur
5. Breng het weg of koop het in het buitenland (via bemiddelaar, die in het buitenland woont)
6. Breng het weg of koop het in Nederland (via bemiddelaar, die in Nederland woont)
7. Via Internet
8. Nog anders, namelijk
9. Weet niet/geen antwoord

Voor iedere buitenlandse loterij waaraan is deelgenomen (vraag 2):

20 | Op welke wijze betaalt u doorgaans voor uw deelname aan de <LOTERIJ UIT VRAAG 2 VERSCHIJNT IN BEELD>; doet u dat per bank of giro, met of via uw creditcard, via Internet of nog anders?

(slechts 1 antwoord mogelijk):

- 1: Bank of giro
- 2: Contant
- 3: Creditcard
- 4: Via Internet
- 5: Nog anders, namelijk
- 6: Weet niet/geen antwoord

Voor iedere buitenlandse loterij waaraan is deelgenomen (vraag 2):

21 | Wat is de reden, dat u aan de <LOTERIJ UIT VRAAG 2 VERSCHIJNT IN BEELD> deelneemt? Het is de bedoeling dat u de belangrijkste reden als eerste opgeeft, en daarna eventueel de overige redenen.

S.V.P. in volgorde van belangrijkheid, meer antwoorden mogelijk

(Bij deze vraag wordt het eerst gegeven antwoord apart bewaard)

- 1: Hoge hoofdprijs (hoofdprijs / Jackpot hoger dan in Nederland)
- 2: Hoge prijzen algemeen (hoger dan in Nederland, dus niet alleen de hoofdprijs)
- 3: Spanning
- 4: Iets nieuws, weer eens wat anders
- 5: Andere reden, namelijk
- 6: Weet niet/geen antwoord

Voor iedere buitenlandse loterij waaraan is deelgenomen (vraag 2):

22 | Was dit lot van <LOTERIJ UIT VRAAG 2 VERSCHIJNT IN BEELD> dat u, of iemand anders binnen uw huishouden de laatste keer kocht; een extra lot of kwam dit lot in de plaats van een lot of loten van een Nederlandse loterij?

- 1: Extra lot
- 2: In plaats van Nederlands lot \ loten
- 3: Weet niet

Historische en toekomstige deelname buitenlandse kansspelen

23 | *Heeft u, of iemand anders binnen uw huishouden, afgezien van de laatste 12 maanden, de afgelopen 3 jaar al eens eerder aan een buitenlandse loterij, (sport)weddenschap of ander kansspel deelgenomen?*

1. Ja
2. Nee
3. Weet niet, geen antwoord

24 | *Hoe waarschijnlijk of onwaarschijnlijk is het dat u in de komende 12 maanden mee zult doen aan een buitenlandse loterij, (sport)weddenschap of ander kansspel? Daarbij laten we de loten die u nu reeds heeft aangeschaft buiten beschouwing. Is dat*

1. Zeer waarschijnlijk
2. Waarschijnlijk
3. Onwaarschijnlijk
4. Zeer onwaarschijnlijk
5. Weet niet / geen antwoord

Deelname Nederlandse kansspelen

25 | Aan welke van de volgende Nederlandse loterijen, (sport)weddenschap of andere kansspelen heeft u, of iemand anders uit uw huishouden, de afgelopen 12 maanden meegedaan?.

Antwoord categorieën verschijnen random in beeld

(Indien ja, type nummer dat voor de Nederlandse loterij staat, meer antwoorden mogelijk)

- 2: Staatsloterij
- 3: Dayzers
- 4: Bankgiroloterij
- 5: SponsorBingoLoterij
- 6: Postcodeloterij
- 7: Wekelijkse Lotto
- 8: Dagelijkse Lotto (Lucky Day)
- 9: Toto
- 10: Krasloterij (Instantloterij)
- 11: Paardentoto
- 12: Anders, namelijk ...

- 13: Geen van deze (NMV)
- 14: Weet niet \ geen antwoord (NMV)

Ga door met vraag 999

Ga door met vraag 999

OP DIT PUNT VERLATEN RESPONDENTEN DE VRAGENLIJST DIE VERKLAREN DAT NOCH ZIJ, NOG IEMAND ANDERS BINNEN HET HUISHOUDEN, DEEL HEEFT GENOMEN AAN EEN NEDERLANDS KANSSPEL

26 | Hoe verkrijgt u doorgaans de <AFHANKELIJK VAN HET TYPE LOTERIJ: loten/deelnameformulieren> voor de <LOTERIJ UIT VRAAG 25>? Koopt u losse loten/deelnameformulieren, of krijgt u de loten/deelnameformulieren automatisch (door een abonnement)?

- 1. koop losse loten/deelnameformulieren
- 2. krijgt loten/deelnameformulieren automatisch (abonnement)

27 | Op welke wijze doet u doorgaans mee aan de <LOTERIJ UIT VRAAG 25 VERSCHIJNT IN BEELD>?

Slechts 1 antwoord mogelijk

1. via aanmelding door mailing/post
2. via telefonische aanmelding
3. na bezoek aan de deur
4. via de winkelier
5. Nog anders, namelijk ...

6. Weet niet/geen antwoord

Voor iedere binnenlandse loterij waaraan is deelgenomen (vraag 25):

28 | Hoe vaak heeft u , of iemand anders uit uw huishouden, de afgelopen 12 maanden aan de <LOTERIJ VAN VRAAG 25 VERSCHIJNT IN BEELD> meegedaan? Als u het niet precies weet, probeert u het dan zo goed mogelijk in te schatten.

- 1: 1 x
- 2: 2 x
- 3: 3 x
- 4: 4 x
- 5: 5 x
- 6: Meer dan 5 x, namelijk:.....

- 7: Iedere maand (automatisch)
- 8: Afgelopen 12 maanden niet aan meegedaan
- 9: Weet niet \ geen antwoord

Voor iedere Nederlandse loterij waaraan is deelgenomen (vraag25):

29 | Als u de afgelopen 12 maanden neemt, wat heeft u gemiddeld in euro's aan < LOTERIJ VAN VRAAG 25 VERSCHIJNT IN BEELD> PER MAAND uitgegeven?

- 1: Respondent geeft bedrag
- 2: Weet niet
- 3: Wil niet zeggen

Voor iedere Nederlandse loterij waaraan is deelgenomen (vraag 25) en indien op vraag 25 antwoord 1 is gegeven:

30 | Voer S.V.P. bedrag in gehele euro's in.

(Indien u het niet weet, kunt u 999 invoeren, MAAR LIEVER EEN SCHATTING):

€..... (in gehele euro's)

Afsluiting

999 | Dit was de laatste vraag over dit onderwerp.
